

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Radim Kubálek

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Vliv finanční krize na český bankovní sektor

Radim Kubálek

**Bakalářská práce
2013**

Zadávací list

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámena s tím, že se na mou práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne.....

.....
Radim Kubálek

Poděkování:

Tímto bych rád poděkoval své vedoucí práce, paní Ing. Liběně Černožské Ph.D., za odborné vedení, cenné připomínky a rady, které mi pomohly při zpracování mé bakalářské práce.

ANOTACE

Práce je zaměřena na to, jak finanční krize ovlivnila český bankovní sektor. A to z pohledu přímých dopadů na hospodářské výsledky českých bank, tak i dopadů nepřímých – vznik bankovní unie. Díky vysoké provázanosti českých bank na zahraniční vlastníky, je následně provedena komparace výsledků českých bank a jejich vlastníků.

KLÍČOVÁ SLOVA

banka, bankovní unie, centrální banka, finanční krize, komparace

TITLE

The Impact of the Financial Crisis on the Czech Banking Sector

ANNOTATION

The work is focused on how the financial crisis affected the Czech banking sector. And in terms of direct impact on the financial results of Czech banks, as well as indirect impacts - the emergence of banking union. Due strong links with Czech banks to foreign owners is then compared results of Czech banks and their owners.

KEYWORDS

bank, banking union, central bank, comparison, financial crisis

Obsah:

ÚVOD.....	10
1 BANKOVNÍ PROSTŘEDÍ.....	11
1.1 BANKA.....	11
1.2 BANKOVNÍ LICENCE.....	12
1.3 DRUHY BANK.....	12
1.4 BANKOVNÍ SOUSTAVA.....	14
1.4.1 Druhy bankovních soustav.....	14
2 CENTRÁLNÍ BANKA.....	16
2.1 VZNIK CENTRÁLNÍCH BANK.....	16
2.2 FUNKCE CENTRÁLNÍ BANKY.....	16
2.2.1 Provádění měnové politiky.....	17
2.2.2 Emisní funkce.....	17
2.2.3 Regulace a dohled bankovního systému.....	18
2.3. NÁSTROJE CENTRÁLNÍCH BANK PRO OVLIVŇOVÁNÍ MĚNOVÉ POLITIKY.....	18
2.3.1 Základní úrokové sazby.....	18
2.3.2 Povinné minimální rezervy.....	19
2.3.3 Devizové intervence.....	20
3 VZNIK A VÝVOJ FINANČNÍ KRIZE.....	21
3.1 AMERICKÁ HYPOTÉČNÍ KRIZE.....	21
3.2 EVROPSKÁ DLUHOVÁ KRIZE.....	23
3.2.1 Státy v Evropě s finanční pomocí.....	23
3.2.2 Záchraně a stabilizační instituce.....	24
3.2.3 Evropská centrální banka.....	25
4 ČESKÝ BANKOVNÍ SEKTOR.....	26
4.1 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA.....	26
4.1.1 Bankovní rada.....	26
4.1.2 Mandát ČNB.....	27
4.2 ČESKÁ BANKOVNÍ SOUSTAVA.....	27
4.3 PRIVATIZACE ČESKÉHO BANKOVNÍHO SEKTORU.....	28
4.3.1 Samotný prodej bank.....	28
4.3.2 Investiční a poštovní banka, a.s.....	29
4.3.3 Československá obchodní banka a.s.....	29
4.3.4 Česká spořitelna, a.s.....	29
4.3.5 Komerční banka, a.s.....	29
4.3.6 Výsledek privatizace.....	30
4.4 STAV ČESKÝCH BANK.....	30
4.4.1 Přímé finanční dopady obou krizí na hospodaření českých bank.....	35
4.5 KOMPARACE HOSPODAŘENÍ ČESKÝCH BANK V RÁMCI FINANČNÍ SKUPINY.....	36
4.6 VLIV ZAHRANIČNÍCH MATEK NA ČESKÉ BANKY.....	40
4.6.1 Finanční odliv - dividendy.....	40
4.6.2 Úloha ČNB jako regulátora.....	41
5 BANKOVNÍ UNIE.....	44
5.1 VZNIK BANKOVNÍ UNIE.....	44
5.2 FAKTA O BANKOVNÍ UNII.....	44
6 ZMĚNA BANKOVNÍCH PRODUKTŮ.....	48
6.1 ÚVĚRY.....	48
6.2 DEPOZITA – INVESTICE.....	49
6.3 TECHNOLOGIE.....	50
ZÁVĚR.....	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	54

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Finanční subjekty působící na českém bankovním trhu.....	28
Tabulka 2: Ekonomické ukazatele České spořitelny, a.s.....	32
Tabulka 3: Ekonomické ukazatele Komerční banky, a.s.....	32
Tabulka 4: Ekonomické ukazatele Československé obchodní banky, a.s.,.....	32
Tabulka 5: Ekonomické ukazatele finanční skupiny Erste Group	36
Tabulka 6: Ekonomické ukazatele finanční skupiny Sociétés Générale.....	36
Tabulka 7: Ekonomické ukazatele finanční skupiny KBC.....	37
Tabulka 8: Výplata dividend zahraničním matkám.....	40

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Transmisní mechanismus měnové politiky.....	17
Obrázek 2: Vývoj zisku bank	33
Obrázek 3: Vývoj výnosů z poplatků	34
Obrázek 4: Čistý úrokový výnos	35
Obrázek 5: Vývoj zisku	38
Obrázek 6: Podíl zisku ve skupině	39
Obrázek 7: Srovnání vývoje zisku.....	39
Obrázek 8: Výplata dividend zahraničním matkám	41
Obrázek 9: Úvěry v selhání v českém bankovním sektoru	49
Obrázek 10: Poměr depozit v ČSOB 2012.....	50

SEZNAM ZKRATEK

CB	–	centrální banka
CDO	–	collateralized debt obligation (zajištěná dluhová obligace)
ČEB	–	Česká exportní banka, a.s.
ČKA	–	Česká konsolidační agentura
ČNB	–	Česká národní banka
ČR	–	Česká republika
ČS	–	Česká spořitelna, a.s.
ČSOB	–	Československá obchodní banka, a.s.
EBA	–	Evropská bankovní autorita
ECB	–	Evropská centrální banka
EFSF	–	European Financial Stability Facility (Evropský nástroj finanční stability)
ESM	–	Evropský stabilizační mechanismus
EU	–	Evropská unie
EUR	–	měna euro
HDP	–	hrubý domácí produkt
IPB	–	Investiční a poštovní banka, a.s.
KB	–	Komerční banka, a.s.
Kč	–	koruna česká
mld.	–	miliarda
MMF	–	mezinárodní měnový fond
PMR	–	povinné minimální rezervy
SR	–	Slovenská republika
TARP	–	troubled asset relief program (program na podporu problémových aktiv)
USA	–	United States of America
USD	–	americký dolar

ÚVOD

Ekonomickým fenoménem současnosti je krize, která vypukla v Americe v roce 2008 a postupně se přelila do celého světa a ovlivnila životy lidem, firmám a hlavně finančním institucím po celém světě. Stejně tak tomu bylo i v případě České republiky, jelikož i zde byl krizí poznamenán bankovní sektor. Existují názory, že české bankovníctví je zdravé a banky prošly krizí bez úhony - proto je tato práce zaměřena na vliv finanční krize na český bankovní sektor – aby bylo zjištěno, zda je to pravda či ne a zda mohla mít finanční krize i jiný než jen přímý finanční dopad pro české banky.

Úvodní část práce je zaměřena na vysvětlení základních pojmů a souvislostí v bankovním sektoru, ať už z pohledu samotných komerčních bank, tak i důležitého prvku bankovní soustavy - centrální banky. Následující část práce se pak již zabývá samotným vlivem finanční krize na český bankovní sektor. Vychází jak z americké, tak z evropské krize, a jejich přímých důsledků pro české banky. V práci bude provedena analýza a následná komparace základních ekonomických ukazatelů hospodaření vybraných českých bank.

Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit, jak výrazně byly české banky zasaženy finanční krizí a jaký přímý dopad měla finanční krize na hospodářské výsledky vybraných bank. Zároveň bude provedena komparace zjištěných výsledků s hospodářskými výsledky mateřských vlastníků českých bank. Díky vysoké provázanosti se zahraničními vlastníky českých bank je také nutné se zaměřit na to, jak tito vlastníci prošly posledními krizovými lety a zda od nich nemůže hrozit riziko pro české banky. Stejně tak je potřeba zvážit, jak moc jsou české banky důležité pro své majitele. Otázkou posledních měsíců je také vznik bankovní unie a její možný výrazný vliv na fungování a chod českého bankovního sektoru. Bankovní unie je totiž bezesporu důsledkem finanční krize.

1 BANKOVNÍ PROSTŘEDÍ

Bankovníctví patří v každé vyspělé tržní ekonomice mezi odvětví s nejvyšší dynamikou rozvoje. Bez kvalitně fungujících bank není myslitelný výraznější ekonomický pokrok. Vztah bankovního odvětví a ostatních sfér každé ekonomiky je však oboustranný. Vyspělá ekonomika potřebuje vyspělý bankovní systém a platí to i naopak. Krom toho je třeba, aby v daném státě existovala dlouhodobá politická stabilita, která je důležitá pro ekonomický růst, tedy i pro rozvoj bank. Stejně tak v daném prostředí nesmí chybět jistá autorita, která bdí nad celým finančním, nejenom bankovním prostředím a zajišťuje ochranu pro klienty finančních institucí. [41]

1.1 Banka

Banka je ve své podstatě podnikatelský subjekt, který má ovšem ve srovnání s podniky v jiných odvětvích ekonomiky řadu specifických rysů vyplývajících z jejich podstaty „obchodníků se svěřenými penězi“ a projevujících se v jejich postavení a celkové významu v ekonomice. Na činnost banky se obvykle vztahují i v mnohém odlišná pravidla oproti obecné úpravě podnikání. Základní cíl činnosti banky je však shodný jako u kteréhokoliv jiného podniku. [17] Dále je banka charakterizována mnoha různými definicemi, např.:

- banka je finanční zprostředkovatel či depozitní instituce soustřeďující dočasně volné peněžní prostředky a poskytující je formou půjček nejrůznějším subjektům. Krom toho nabízejí řadu dalších služeb, zejména platební styk [37]

- banky jsou ve své podstatě podniky (podnikatelské subjekty), které mají ovšem ve srovnání s podniky v jiných odvětvích ekonomiky řadu specifických rysů, projevujících se v jejich postavení a celkovém významu v ekonomice. Proto je činnost bank upravena přísnějšími pravidly oproti obecné úpravě podnikání. Základní cíl činnosti banky je však shodný jako u kteréhokoliv jiného podniku, dosažení zisku [42]

Jedna věc jsou odborné definice, které vysvětlí účel existence banky. Druhou je jistý právní rámec, který popisuje činnost banky. Dle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách ve znění pozdějších předpisů, zní:

- jedná se o právnickou osobu se sídlem v České republice založenou jako akciovou společnost

- přijímá vklady od veřejnosti, přičemž vkladem se míní svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu. Přijímání vkladů od veřejnosti u nás ze zákona smějí provádět výhradně banky

- poskytuje úvěry, za něž se považují jakékoliv dočasně poskytnuté peněžní prostředky

- a dostat bankovní licenci, bez které se nedá vykonávat bankovní činnost. Bankovní licenci uděluje Česká národní banka (ČNB)

V neposlední řadě je nutné zdůraznit, že banka je tržní subjekt. Tedy jeho cílem je dosažení a maximalizace zisku.

1.2 Bankovní licence

Bankovní licenci komerčním bankám uděluje ČNB. Banka stejně jako jiné podnikatelské subjekty musí splnit jisté podmínky, aby mohla na území ČR podnikat. Základní podmínky jsou:

- minimální výše základní kapitálu, 500 milionů Kč

- kvalifikační a morální způsobilost osob ve vedení banky

- kvalitní a podrobně vypracovaný program činnosti na nejbližší období, např. 3 roky

- adekvátní zabezpečení činnosti bank – prostory, technické vybavení, bezpečnostní opatření, vhodný kontrolní a účetní bankovní systém

Krom splnění všech těchto podmínek ještě žadatel musí předat místnímu regulátoru návrh stanov banky, údaje o zakladatelích, informace o organizační struktuře a řadu dalších údajů.

Zajímavým jevem je tzv. evropský bankovní pas. V zemích Evropské unie mohou banky provozovat svou činnost v jakékoliv jiné zemi unie, aniž by musely získat licenci. Jen je třeba místní instituci, která má na starosti dohled bank, sdělit svůj záměr podnikat v příslušné zemi. Regulátor žádost posoudí a případně udělí povolení nebo s žadatelem konzultuje sporné body.
[41]

1.3 Druhy bank

Banky mohou být děleny z mnoha hledisek a různých měřítek. Ať už se to týká dělení podle právní formy, cílu jejich činnosti. Který může různorodý, dosažení zisku, měnově politické důvody nebo jiné specifické motivy. Banky se taky člení podle převažujících obchodů. A z pohledu této práce je to i členění nejdůležitější.

Členění podle převažujících obchodů dělí banky na:

- **univerzální komerční banky** – v dnešní době se jedná o nejčastější princip fungování bank. Tyto banky v sobě totiž spojují činnost jak bank komerčních, tak i investičních. Na tomto principu funguje drtivá většina českého bankovního trhu – v čele s hlavními bankami.

- **investiční banky** – tento druh bank není v ČR příliš zastoupen. Jejich hlavní činností je obchodování s cennými papíry, správa aktiv, investiční poradenství, emise akcií a dluhopisů. Tento typ je zaveden hlavně v anglosaském světě. I když po finanční krizi celá řada těchto bank musela částečně změnit činnost. A začít poskytovat i činnost bank komerčních. Což bylo zapříčiněno, protože těmto bankám jejich vlády poskytly finanční pomoc, případně jistí finanční záruky, hlavně se jednalo o banky a v západní Evropě (např. banky jako Goldman Sachs, Bank of America, JP Morgan).

- **specializované banky** – tyto banky jsou specifické tím, že se zaměřují jen na prodej konkrétního produktu. Nenabízejí tedy jako univerzální banky veškeré bankovní služby. Také se může jednat o banky zřízené státem např. na podporu určitých ekonomických odvětví.

- **spořitelny** – jde o instituci, která se zaměřuje na sběr vkladů a provádění dalších služeb, jako vedení účtů, platební styk. Spořitelny se obvykle vyskytují na menších městech, mají širokou síť poboček.

- **hypotéční banky** – jsou banky, které se specializují na získávání zdrojů emisí vlastních hypotéčních zástavních listů a za druhé poskytují hypotéční úvěry, tj. úvěrů zajištěných zástavním právem na nemovitost.

- **stavební spořitelny** – jsou speciálním druhem spořitelny, které se směřují zabývat výhradně stavebním spořením. To znamená, že přijímají vklady a poskytují v návaznosti na tyto vklady při splnění podmínek stavební úvěry. V ČR je klientem stavebních spořitelny velké množství obyvatel, a to hlavně z důvodu historické vysoké státní podpory tohoto produktu. [17]

V České republice působí primárně univerzální banky. Z toho 4 největší z nich mají většinu z celého bankovního trhu. Nicméně jak je již uvedeno výše, můžeme se setkat i s investiční bankou (JT Bankou), hypotéční bankou, celou řadou stavebních spořitelny, které jsou založeny většinou samotnými univerzálními bankami. Dokonce se najdou i dvě banky se státním podílem. Je to Českomoravská záruční a rozvojová banka, která slouží na podporu malých a středních podniků. A pak je tu také Česká exportní banka. Jak už z názvu vyplývá, tak podporuje české vývozce a to formou zvýhodněného úvěrování, poskytování záruk. O

ČEB bylo slyšet v poslední době. Když vyšly najevo zprávy o projektech, které financovala. Často šlo o projekty ve východní Evropě a vypadá to, že ČEB utrpí značnou ztrátu z poskytnutých úvěrů, protože dlužníci nejspíše nebudou schopni dostát svých závazků.

1.4 Bankovní soustava

Bankovní soustavou, neboli bankovní systém, jak se také uvádí, se myslí okolí banky, ve kterém působí. Bankovní soustava se skládá ze všech bank na území daného státu. Většinou se dělí na dvě části, a to na centrální banku a síť obchodních bank. Výslednou podobu bankovní soustavu určuje několik základních faktorů daného státu, a to: tradice, ekonomika a politika.

Bankovní soustava může být (ve vazbě na emisi peněz):

- **jednostupňová soustava** – nerozlišuje emisní banku a ostatní banky. Tento systém fungoval v počátcích bankovníctví, kdy existovala soukromá emise peněz komerčních bank. Dnes se již nevyskytuje.

- **dvoustupňová soustava** – jedná se o moderní bankovní systém. Kde se ze soustavy vyčleňuje centrální banka, která má své vlastní povinnosti. A dále jsou tu ostatní banky, které se snaží dosahovat zisku díky poskytování svých služeb. [3]

Ještě je možné rozlišit bankovní soustavu podle rozsahu činnosti jednotlivých bank. A to na tzv. specializovanou neboli oddělenou soustavu a na univerzální soustavu. Pokud existuje specializovaná bankovní soustava, znamená to, že banka nemůže zároveň provádět činnosti jak investiční, tak i komerční. Tento systém byl zaveden v USA v roce 1929 jako reakce na velkou hospodářskou krizi. A bývával používán v anglosaském světě, nicméně dnes už se přestává používat z důvodu menší konkurenceschopnosti právě vůči bankám univerzálním. Model univerzální bank, tedy bankám umožňuje nabízet všechny bankovní služby pod jednou střechou. [42]

1.4.1 Druhy bankovních soustav

1. **jednostupňová bankovní soustava** – existuje pouze centrální banka s funkcí univerzální bank anebo pouze univerzální banky s funkcí centrální banky
2. **centrální banka + univerzální banka**
3. **centrální banka + univerzální banka + realitní banky** – jedná se o podsystém předchozího systému, akorát jsou z univerzálních bank vyčleněny banky realitní

(stavební spořitelny, hypotéční banky). Tato soustava se používá v České republice.

4. centrální banka + komerční banka + investiční banky
5. centrální banka + komerční banka + investiční banky + realitní banky – jedná se o podsystém předchozího systému. V obou těchto systémech chybí univerzální banky. [3]

2 CENTRÁLNÍ BANKA

Centrální banka má v dnešním moderním bankovním systému významné, takřka až nezastupitelné místo. Historický vývoj centrálních bank byl odlišný podle regionu, kde působí, nicméně výsledkem tohoto vývoje, že centrální banky působí jako strážci finančního systému a starají se o zdravý měnový vývoj. Postavení centrálních bank v ekonomice je velmi důležité, protože jejich rozhodnutí je směrodatné právě pro ekonomický vývoj. Činnost centrální banky je pod drobnohledem různých zájmových skupin, proto je postavení centrální banky většinu jasně ukotveno zákonem. Který centrální bance dopřává potřebnou klid. Centrální banka musí působit a jednat nezávisle, otevřeně a důvěryhodně. [17]

2.1 Vznik centrálních bank

Války s destrukčním dopadem na státní pokladny, rozmařilost a neschopnost panovníků a vlád a nedostatečné zdroje v podobě drahých kovů byly historicky nejvýznamnějšími důvody pro založení specifických bankovních institucí – a to centrálních bank. Prvotní funkce centrálních bank byly tedy primárně dotovat nevyrovnaný státní rozpočet, financovat válečné výdaje a vést účty pro panovníka. Přestože to zní zvláště, tak politici a panovníci si v tehdejších dobách zřizovali centrální banky přesně z těchto důvodů.

Nejstarší a stále činná je švédská centrální banka Sveriges Riksbank. Původně založena jako komerční banka, ale od roku 1697 působí jako centrální banka. Centrální banky byly zakládány postupně na světě dle potřeb panovníků a státu, nicméně jejich hlavní rozvoj byl ve 20. století. Kdy byla ostatně založena i centrální banka v tehdejší Československu. [42]

2.2 Funkce centrální banky

Proč byly centrální banky v minulosti zakládány, jsou tedy již známé. Dnešní funkce centrálních bank jsou jiné, než byly funkce centrálních bank v minulosti. Samozřejmě, že CB v Německu oproti ČR bude mít jiné funkce a úkoly. Cíle se mohou lišit z hlediska makroekonomického dopadu:

- **měnová politika**
- **emisní činnost**
- **devizová činnost**

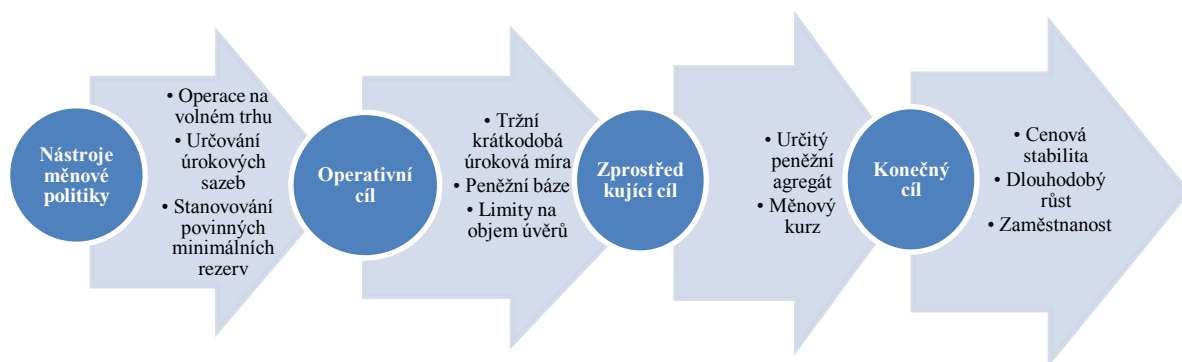
A dále mikroekonomické funkce: regulace finančního systému, banka bank, banka státu a reprezentant státu v měnové oblasti na mezinárodní úrovni. [41]

2.2.1 Provádění měnové politiky

Měnovou politiku je možno charakterizovat jako systém procesů, jejichž prostřednictvím měnová autorita (centrální banka) usiluje o splnění definovaných cílů při využití svých nástrojů. Měnovou autoritou je ve většině zemí s tržní ekonomikou centrální banka a její postavení je upraveno zákonem o centrální bance. [39]

Měnová politika má tedy své cíle. Konečné a nejdůležitější jsou nízká nezaměstnanost, nízká inflace a vyrovnaná bilance zboží a služeb. Jedná se tedy o činnosti, které by měly vést k dlouhodobé hospodářské prosperitě a stabilitě státu. Aby se centrální bance podařilo nějakým rozumným kompromisem plnit všechny tyto cíle, tak k tomu má prostředky, neboli nástroje měnové politiky. [24]

Běžně, pokud není mimořádná hospodářská situace, je **hlavním cílem měnové politiky CB ovlivňování inflace**. A jak je uvedeno v předchozí části, provádí se pomocí nástrojů měnové politiky, které má CB k dispozici. Skutečností ovšem je, že CB nemá možnost ovlivnit přímo inflaci nebo další cíle. Proto, když chce např. snížit inflaci, snaží se o to pomocí tzv. **transmisního mechanismu měnové politiky**. To v praxi znamená, že CB na počátku udělá změnu v nastavení svých měnově-politických nástrojích a tato změna prostřednictvím dalších mezistupňů působí na konečný cíl, např. tedy inflaci. Postupné kroky CB lze vidět na obrázku 1.

Obrázek 1: Transmisní mechanismus měnové politiky

Zdroj: [upraveno podle 3]

2.2.2 Emisní funkce

Centrální banka má tzv. emisní monopol, to znamená, že jako jediná banka na trhu může emitovat (vydávat) hotové peníze ve formě bankovek a mincí na daném území. V dobách, kdy

nebyl tak široký rozvoj bezhotovostních plateb, tak šlo o mnohem důležitější funkci. Protože CB mohla důkladně kontrolovat tok peněz, to už v dnešní moderní době není zdaleka tak možné. [42]

2.2.3 Regulace a dohled bankovního systému

Tato funkce centrálních bank je velmi důležitá. Protože bez centrálních bank by si finanční instituce na trhu mohly dělat, co chtějí a jejich podnikání by mohlo být pro klienty a i pro celý trh velmi rizikové. Proto je tu centrální banka, která má funkci ochranného majáku.

Centrální banky tedy provádí dohled nad finančním sektorem: kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijními fondy, družstevními záložnami, směnárny a dohled nad institucemi v oblasti platebního styku. Stanovuje pravidla, která chrání stabilitu bankovního sektoru, kapitálového trhu, pojišťovnictví a sektoru penzijních fondů. Systematicky reguluje, dohlíží a popřípadě postihuje nedodržování stanovených pravidel. [9]

2.3. Nástroje centrálních bank pro ovlivňování měnové politiky

Jak je uvedeno v předchozí části, centrální banka má své cíle. Nejdůležitější je vhodná kombinace cenové stability a měnové politiky. A k úspěšnému udržování má možnost využívat svých nástrojů. Nástroje centrální banky se dělí podle různých kritérií, ale nejčastější členění je na přímé a nepřímé neboli tržní a administrativní. Základní nástroje jsou tedy:

- základní úrokové sazby centrální banky
- povinné minimální rezervy
- intervence na devizovém trhu

2.3.1. Základní úrokové sazby

Centrální banka rozhoduje o stanovení výše úrokových sazeb na základě makroekonomických modelů používaných danou centrální bankou. Modely slouží k tomu, aby centrální banka mohla předpovídat vývoj ekonomických veličin – hlavně inflace. To znamená, že vycházejí ze známých hodnot ekonomických veličin a zároveň obsahují očekávané hodnoty těchto veličin v různém časovém horizontu. Mezi nejdůležitější faktory, se kterými centrální banky počítají, patří tyto: očekávaná míra inflace, vývoj cen surovin (ropa, plyn), vývoj úrokových sazeb v zahraničí, vývoj kurzu domácí měny, predikce ekonomického růstu, působení fiskální politiky

Nastavení úrokových sazeb patří mezi základní a nejdůležitější nástroj centrální banky. Výše sazeb ovlivňuje pohyb kapitálů od komerčních bank do ekonomiky, neboli za kolik můžou komerční banky nabízet úvěry, případně přijímat depozita. A podle sazeb vyhlášených centrální bankou reagují na své vlastní bankovní produkty a podle toho stanovují cenu (výši úrokové sazby na svých produktech) pro klienty. Centrální banky většinou stanovují 3 základní úrokové sazby, a to: diskontní sazbu, lombardní sazbu a repo sazbu.

Diskontní sazba slouží komerčním bankám k ukládání přebytečných prostředků na účet centrální banky přes noc (neboli overnight sazba). Pro komerční banky je to vítaná pomoc, protože za tyto úložky inkasují úrok, v konečném důsledku tedy zisk.

Lombardní sazba je přesný opak diskontní sazby. Pokud komerční banka nemá krátkodobě dostatek prostředků, může použít tuto úvěrovou linku a doplnit si kapitál. Za to zaplatí podle aktuální úrokové sazby. Obě tyto sazby, lombardní i diskontní, bývají někdy nazývány tzv. automatickými facility.

Repo sazba neboli často používaný termín repo operace má formu tendru. Při repo operacích centrální banka přijímá od bank přebytečnou likviditu a bankám předává jako kolaterál dohodnuté cenné papíry. Obě strany se zároveň zavazují, že po uplynutí doby splatnosti proběhne reverzní transakce, v níž centrální banka jako dlužník vrátí věřitelské bance zapůjčenou jistinu zvýšenou o dohodnutý úrok a věřitelská banka vrátí centrální bance poskytnutý kolaterál. Základní doba trvání těchto operací je stanovena na 14 dní, proto je z hlediska měnové politiky chápána jako klíčová dvoutýdenní repo sazba (2T repo sazba).

Co se týká konkrétně ČNB, tak tendr probíhá třikrát týdně, minimální žádost je 300 milionů korun českých a stávající repo sazba je ve výši 0,05 %. Tato sazba platí od 1. 11. 2012. V současnosti sazba v České republice patří mezi nejnižší na světě např. společně s americkou a japonskou, které mají sazbu pohyblivou, a u nich začíná dokonce na nule. Nízké sazby jsou kvůli snaze ovlivnit pozitivně ekonomický vývoj. [10]

2.3.2. Povinné minimální rezervy

Povinné minimální rezervy jsou povinně vytvářené vklady bank u centrální banky. Pro banky představují položku aktiv, zatímco v bilanci centrální banky je nalezneme v pasivech. Výše povinným minimálních rezerv je obvykle stanovena procentní sazbou z vkladů domácích nebankovních subjektů u bank, tedy z primárních závazků bank. V současnosti je tato sazba dle ČNB na úrovni 2 %, kterou musejí komerční banky držet na účtu centrální banky. Komerční banky zpravidla mívají na účtech CB ještě více, a to z důvodu, že CB

funguje jako zprostředkovatel platební styku. Výše PMR má vliv i na měnovou politiku, pokud se sazba zvyšuje, komerční banky budou reagovat postupným navyšováním úrokových sazeb na svých produktech. [10]

2.3.3. Devizové intervence

Kurzové intervence jsou centrální bankou nejčastěji prováděny přímo nákupem či prodejem zahraniční měny za domácí měnu. Provádějí je obvykle centrální banky, ale v některých zemích se na nich mohou podílet například ministerstvo financí či specializované vládní úřady. Protistranou centrální banky jsou obchodní banky a další banky, včetně poboček zahraničních bank, a výjimečně také zahraniční centrální banky. Tyto intervence probíhají vždy bezhotovostně a označují se termínem devizové intervence. U volně směnitelných měn mohou být prováděny jak na domácím devizovém trhu, tak na zahraničních devizových trzích. Centrální banka může rovněž intervenovat nepřímo změnami vlastních úrokových sazeb. Někdy se mohou použít i změny sazeb povinných minimálních rezerv a některá administrativní opatření, například restrikce pohybu kapitálu. [10]

3 VZNIK A VÝVOJ FINANČNÍ KRIZE

Finanční krize, která hýbá světem od roku 2007, je třeba rozdělit na dvě jednotlivé finanční krize. První vznikla v Americe a jedná se o „Americkou hypotéční krizi“ a druhá, která je Evropě mnohem bližší je „Dluhová krize eurozóny“. Vzhledem k současným problémům v Evropě je třeba pochopit, že americká krize, tak trochu spustila krizi evropskou. Bezesporu by k evropské došlo tak jako tak. Ale americká krize byla takovým akcelerátorem, který vše urychlil. Obě z krizí mají své specifika a v obou případech jde jak o selhání jednotlivců, tak i chybu v nastavení systému.

3.1 Americká hypotéční krize

Americká krize má počátky v období po prasknutí internetové bubliny a teroristických útocích z roku 2001 na Spojené státy americké. Tehdejší americká ekonomika byla sražena těmito dvěma událostmi a tak se americká centrální banka rozhodla nastavit velmi nízké úrokové sazby, aby rozpumpovala ekonomiku. A mělo to své účinky, dle údajů americké vlády, v letech 2002 – 2006 výrazně vzrostla výstavba nových rodinných domů. A to výrazně, oproti dlouhodobému průměru šlo o statisíce nových rodinných domů. Zajímavé je, že největší nárůst těchto rodinných domů byl na jihu USA, což je dlouhodobě chudší část USA. [46] Hypotéční úvěry byly totiž poskytovány ve velké míře imigrantům z Latinské Ameriky. Jen v samotném roce 2005 bylo klientům hispánského původu poskytnuto 375 000 hypoték. Z nich už o pár let později více než pětina z nich hrozí, že o své domy přijdou. Klienti totiž byli nalákáni na nízké a k tomu pohyblivé úrokové sazby. Klient se splátkou 2400,-USD najednou platil 3800,-USD. Hypotéční bankéři prodávali hlavně s úmyslem prodat produkt banky, to že budou mít časem problém jak klienti, tak samotné banky, to nikdo neřešil. Hypotéky byly dokonce poskytovány i klientům, kteří neměli žádný příjem. Tento výrazný nedostatek morálky ze strany bank se ovšem vrátil velmi rychle v síle uragánu, který doslova položil USA na kolena. [34]

Problém nastal v okamžiku, kdy se tyto americké hypotéční úvěry nenápadně roznesly do rozvah významných bank po celém světě. A to díky modernímu finančnímu derivátu CDO (Collateralized Debt Obligation, neboli zajištěná dluhová obligace). Hypotéční banky v USA totiž vzaly velký balík hypoték, dobré i špatné, smíchaly je a udělaly z nich nový produkt, právě již zmíněné CDO. Banky si tvorbou CDO pomohly, protože sami sobě snížily riziko a ještě k tomu si uvolnily kapitál. A tyto CDO se nabízely po celém světě jako výborný finanční

produkt, ze kterého plynou vysoké zisky. CDO opravdu ze začátku měly velmi dobré výnosové výsledky, takže je začaly nakupovat i ostatní banky po celém světě. Ale hlavně tyto produkty měly nakoupeny nejdůležitější americké investiční banky. V okamžiku, kdy lidé přestali své hypotéky splácet, to bylo jako domino, které postihlo víceméně většinu amerických i světových bank. Problémy už byly zřejmé od roku 2006, ale nikdo je nechtěl vidět, první výraznější znak krize se objevil v březnu 2008, kdy téměř zkrachovala americká špičková investiční banka Bear Stearns. Tato banka totiž primárně obchodovala s deriváty jako CDO a jimi podobnými. Ovšem hlavní šok přišel o půl rok později. V září 2008 se objevili první zprávy o problémech s likviditou investiční banky Lehman Brothers. Lehman Brothers patřila mezi legendy a pilíře amerického bankovníctví, o to větší to byl šok. Nicméně problémy byly tak obrovské, že se nenašel žádný investor, který by problémovou banku koupil. Americká centrální banka nechala banku padnout a nad bankou byla vyhlášena nucená správa. Následek je všeobecně známý, ohromný propad nejen akciových burz po celém světě, banky mají problém s likviditou, nechtějí půjčovat svým klientům. Což v následku vedlo k velkému propadu ekonomik po celém světě. Například v České republice za rok 2008 byl růst HDP ještě výborných 3,1 %, ale už rok poté byl výrazný propad 4,5 %. [7]

Amerika se nakonec se situací poprala a pomocí celé řady záchranných a podpůrných program jako TARP, kvantitativní uvolňování, TWIST (program na podporu ekonomiky ve formě snížení úrokových sazeb) to v současnosti vypadá, že je z nejhoršího venku. Z hlediska vývoje amerického HDP, tak v roce 2010 byl růst 3 %, o rok později 1,7% a za rok 2012 to podle stávajících odhad vypadá na růst o necelá 3 %, což jsou na tak velkou ekonomiku skvělá čísla [45]

I když to vše za cenu ohromného navýšení státního dluhu. Jestliže v roce 2008 byl státní dluh 9 985 mld. (70 % HDP), v roce 2010: 14 450 mld. USD (96 % HDP) a na konci roku 2012: 16 433 mld. USD (108 % HDP). Za posledních 5 let se tak vládní dluh zvýšil o plných 78 %, což je velmi varovný vývoj. 2]

Na rozdíl od USA takové štěstí z evropských států nemělo Island a Maďarsko. Island v roce 2008 zkrachoval díky velké provázanosti na americkou ekonomiku a zároveň na špatnou regulaci jeho bankovního systému. Maďarsko v roce 2008 požádalo o finanční pomoc MMF. Kvůli světové finanční krizi prodávali investoři maďarská aktiva a klesl kurz forintu. Trh s obligacemi navíc zkolaboval kvůli obavám z toho, že země bude potřebovat objemnou finanční pomoc zvenčí. Maďarsku nakonec byla poskytnuta půjčka ve výši 5 mld. EUR a přes

řadu situací se zdá situace zatím stabilizovaná. Tyto dva státy tedy byly přímo zasaženy krizí americkou. O problémech následujících let v Evropě pojednává další část. [29]

3.2 Evropská dluhová krize

U evropské krize je otázkou, zda by časem propukla sama nebo za to může výše zmíněná krize americká. Názor autora je, že americká krize byla akcelerátorem k urychlení té evropské. S následky problémů vzniklých v USA se musel vypořádat celý svět a Evropa to pocítila velmi tvrdě. Řada zdejších bankovních domů se ocitla v obrovských problémech, jak díky CDO, tak i kvůli propadům cen aktiv po celém světě, které měly banky ve svých rozvahách a aby evropské banky nepadly, tak se za ně velmi často zaručily jejich státy. Do problémů se dostala celá řada známých belgických bank jako Dexia, Fortis, ale i například belgická KBC (vlastník ČSOB, a.s.), v Německu se nejvíce mluvilo o Hypo Real Estate. Což byl v minulosti 2. největší poskytovatel hypoték v Německu. Dnes už je znárodněn i přes řadu finančních injekcí, které mu měli pomoci. Státní pomoci bankovnímu sektoru bylo ovšem více. A když se všechno selsky sečte, pokles ekonomiky, růst nezaměstnanosti tj. růst mandatorních výdajů, nižší daňové inkaso, dále podpora finančních institucím, podpora ekonomiky (např. německé šrotovné) tak to v důsledku znamenalo, že během krátké doby se dluh veřejných financí států Evropy, hlavně zemí eurozóny dramaticky zvýšil. A některým státům doslova začaly docházet peněžní prostředky a volaly po finanční pomoci, ať už od EU nebo od MMF.

3.2.1 Státy v Evropě s finanční pomocí

Od roku 2008 do 2013 si v Evropské unii o finanční pomoc zažádalo několik států, primárně z oblasti Středomoří. Jedná se o státy s ironickou zkratkou PIGS skládající se z počátečních písmen názvu států, jedná se o Portugalsko, Irsko, Řecko a Španělsko. A dnes k nim přibyl další středomořský stát, Kypr. Důvody pro zažádání o finanční pomoc jsou různé. Nicméně příběh Španělska a Irska je podobný, v minulém desetiletí v těchto zemích nastal výrazný boom v oblasti realit a po prudkém propadu ekonomiky způsobeném americkou krizí najednou lidé začali mít problémy se splácením a cena nemovitostí prudce klesala. A v tu chvíli banky měly v zástavě nemovitosti pouze za zlomek hodnoty, jakou si původně myslely. Aby významné banky těchto zemí nepadly, tak je právě podpořily jejich státy. Irsko si v listopadu 2010 vyjednalo pomoc od EU a MMF ve výši 85 mld. EUR. A v Irsku to vypadá zatím dobře, podle MMF HDP Irsko za rok 2012 skončí s mírným růstem 0,4 % a v letošním roce se očekává růst 1,4 %. [30]

Španělsko v roce 2012 dostalo půjčku ve výši 100 mld. EUR, aby se jí podařilo zbavit bank od špatných úvěrů. Ve Španělsku je ale situace velmi vážná, vysoká nezaměstnanost 24,9 % a neustálý propad HPD nevěští nic dobrého. [31]

Portugalsko dostalo pomoc v dubnu 2011 ve výši 78 mld. EUR. Problém Portugalska je dlouhodobě vysoké zadlužení k HDP, v roce 2011 už přes 100 % a k tomu vysoká provázanost portugalské ekonomiky s jeho jediným sousedem, Španělskem.

Kypr je zatím poslední zemí, která si požádala o finanční pomoc. Jeho situace vznikla primárně kvůli problémům jeho hlavního obchodního partnera, a to Řecka. Kypr si žádá o „symbolickou“ částku ve výši 10 mld. EUR.

A pak je tu Řecko. Země, která poslední léta nedává lidem spát. Řecko, které počtem obyvatel, výkonem ekonomiky nepatří mezi velikány EU, ale celou EU tíží jako kámen u krku. Řecko se svým rozmařilým sociálním systémem a kamufláží opravdových ekonomických hodnot dostalo na pokraj bankrotu. V roce 2010 dostalo 1. záchranný balík ve výši 110 mld. EUR, ovšem již rok poté žádalo o celých 130 mld. EUR, tyto prostředky nebyly vyplaceny jednorázově, ale jsou vypláceny postupně podle toho, jak se Řecku daří uplatňovat úsporné opatření.

3.2.2 Záchranné a stabilizační instituce

Aby Evropská unie vůbec mohla ochránit své členy a poskytnout jim finanční prostředky zabraňující bankrotu států, tak v roce 2010 byl založen Evropský nástroj finanční stability (European Financial Stability Facility, dále jen EFSF). EFSF získává prostředky díky emisi dluhopisů a získané prostředky dále poskytuje státům ohrožených dluhovou krizí. [19]

EFSF sloužilo pouze dočasně a v roce 2012 bylo nahrazeno trvalou institucí, a to Evropským stabilizačním mechanismem (dále jen ESM), který má obdobnou funkci jako jeho předchůdce. Příspěvateli do tohoto fondu jsou země eurozóny, což znamená, že případná pomoc se vztahuje opět jen pro země eurozóny. Jeho kapacita na podporu bude činit maximálně 620 mld. EUR, ale reálná částka počítá s 500 mld. EUR. Ovšem tvůrci ESM si vyžádali, že aby ESM mohl efektivně fungovat, tak bude třeba vytvořit tzv. bankovní unii a posílit vliv ECB na úkor centrálních bank v jednotlivých státech. A toto je velmi ožehavá otázka, která velmi rozpolcuje nejen českou společnost. ČR republika se svých exprezidentem dlouho patřila mezi poslední země, které nepodepsaly návrh na vznik a fungování ESM. Nicméně s příchodem nového prezidenta, Miloše Zemana, i ČR souhlasila se vznikem ESM. [1]

3.2.3 Evropská centrální banka

Jelikož bakalářská práce se dále bude zabývat mimo jiné i možnému vzniku bankovní unie a případným následkům pro české banky. Tak je nezbytné zařadit informace o evropské centrální bance, která bude mít na případném vzniku bankovní unie velký vliv. Nemluvě o tom, že ECB je součástí neoficiálního uskupení „Trojka“, kam spadá dále Evropská komise a Mezinárodní měnový fond. A tato „Trojka“ funguje v současnosti jako hlavní věřitel, který pomáhá státům zasaženým evropskou dluhovou krizí. Což znamená, že ECB je dnes na očích více než kdy jindy.

Evropská centrální banka (ECB) je centrální banka pro jednotnou evropskou měnu, neboli euro. Hlavním úkolem ECB je udržovat kupní sílu eura a tedy cenovou stabilitu v eurozóně. Eurozóna se sestává ze 17 států Evropské unie, které od roku 1999 zavedly euro.

ECB vznikla v roce 1998 a sídlí v budově s příznačným názvem Eurotower ve Frankfurtu nad Mohanem. Ve stejném roce byl založen i Evropský systém centrálních bank. ESCB se skládá z ECB a národních centrálních bank (NCB) *všech* členských států EU bez ohledu na to, zda zavedly, nebo nezavedly euro.

Stejně jako ČNB má bankovní radu, tak ECB má Radu guvernérů. Rada guvernérů je hlavní rozhodovací orgán ECB. Zasedá v ní šest členů Výkonné rady a guvernéři národních centrálních bank všech 17 států eurozóny. Vedoucím představitelem ECB je její prezident. Tuto funkci zastává Ital, pan Mario Draghi, který byl zvolen prezidentem v roce 2011. [18]

4 ČESKÝ BANKOVNÍ SEKTOR

4.1 Česká národní banka

Historickou předchůdkyní dnešní České národní banky (dále jen ČNB) byla Státní banka československá založená v roce 1950. Která působila jako monobanka v tehdejší centrálně řízené ekonomice. Od 1.1.1990 vstupují v platnost dva zákony: zákon 130/1989 Sb., o Státní bance československé a zákon 158/1989 Sb., o bankách a spořitelnách. Schválením těchto dvou zákonů se trh začal připravovat na tržní ekonomiku a byly vytvořeny základní rysy pro fungování standardního dvoustupňového bankovního systému jako v ekonomicky vyspělých zemích. Svou činnost ukončila na konci roku 1992 a k 1.1.1993 se datuje vznik dnešní ČNB. Zajímavostí je, že v době jejího vzniku stále existovala společná měna pro ČR i SR, československá koruna. Vznik samotné české měny se datuje o měsíc později na 4-8. 2.1993. [40]

ČNB na svých webových stránkách o sobě říká toto: „ČNB je ústřední (centrální) bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem. Je zřízena Ústavou České republiky a svou činnost vyvíjí v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance) a dalšími právními předpisy. Má postavení veřejnoprávního subjektu se sídlem v Praze. Jsou jí svěřeny kompetence správního úřadu v rozsahu stanoveném zákonem. Hospodaří samostatně s odbornou péčí s majetkem, který jí byl svěřen státem. Do její činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. Nejvyšším řídicím orgánem ČNB je bankovní rada.“ [11]

4.1.1 Bankovní rada

Podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, bankovní rada je nejvyšší řídicí orgán Česká národní banky. Bankovní rada určuje měnovou politiku a nástroje pro její uskutečňování a rozhoduje o zásadních měnově politických opatřeních České národní banky a opatřeních v oblasti dohledu nad finančním trhem. Bankovní rada je sedmičlenná. Skládá se z guvernéra, dvou viceguvernéřů a 4 členové tvoří zbytek bankovní rady. Členové rady jsou jmenováni prezidentem České republiky a to na dobu 6 let. Bankovní rada je vrcholným rozhodujícím orgánem České národní banky. A přestože je jmenována prezidentem republiky, tak stejně jako celá ČNB by měla být politicky nezávislá a rozhodovat se má jen základě svých nejlepších ekonomických rozhodnutí, bez vlivu politiků.

4.1.2 Mandát ČNB

Česká národní banka, stejně jako ostatní centrální banky má své cíle, kterých chce dosahovat. V případě centrálních bank se někdy používá výraz mandát, neboli pověření, vyšší moc. O konkrétních cílech ČNB už částečně napovídá předchozí část, nicméně ČNB má jen jeden hlavní cíl, a to:

- pečovat o cenovou stabilitu

V rámci svého mandátu má dále ČNB na starosti tyto činnosti:

- dohlížet na stabilitu finančního systému
- zajišťovat hladký oběh peněz a plynulý platební styk
- podporovat vyvážený a plynulý rozvoj finančního trhu České republiky

4.2 Česká bankovní soustava

Do roku 1990 fungovala na území bývalého Československa Státní banka československá. Měla funkci monopolu a poskytovala veškeré bankovní služby. A šlo tedy o jedinstupňový bankovní systém. V současnosti už ČR praktikuje moderní dvoustupňový bankovní systém. Stejně jako členské země EU.

K 16.4.2013 na českém trhu působí 45 bank a poboček zahraničních bank. Jejich počet se mírně zvedá. V roce 2010 byl počet 41, navýšení je vlivem vzniku nových nízkonákladových bank (např. Equa Bank, AirBank). Co se týká struktury českého bankovního trhu. Tak na trhu se nachází 19 bank, 21 zahraničních poboček bank a zbytek jsou stavební spořitelny, kterých je 5.

Bankovní systém tvoří i spořitelny a úvěrová družstva. Která sice legislativa za banky nepovažuje. Nicméně jejich služby jsou velmi podobné těm bankovním. A to primárně úvěrové a depozitní. Počet tzv. družstevních záložen neboli kempeliček je 13. Jejich počet neustále klesá, a to i přesto, že jejich služby jsou velmi lákavé. Většinou bez poplatku za vedení běžných účtů a nabízejí velmi vysoký úrok na depozitních produktech. Družstevní záložny ale mají historicky v ČR velmi špatnou pověst. Na přelomu tisíciletí totiž většina z nich zkrachovala nebo byla vytunelována a střadatelé tak přišli o veškeré úspory. O vývoji počtu finančních subjektů od roku 2009 vypovídá tabulka 1. [13]

Tabulka 1: Finanční subjekty působící na českém bankovním trhu

Finanční subjekty působící na českém bankovním trhu					
	16.4.2013	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2009
Banky a pobočky zahraničních bank	45	43	44	41	39
Družstevní záložny	13	13	14	14	17

Zdroj: [upraveno podle 13]

4.3 Privatizace českého bankovního sektoru

Téma privatizace je velmi důležité, pro pochopení, proč jsou na tom české banky dobře. A to z jednoho důležitého důvodu. Zatímco celá řada světových bank v posledních letech řeší ve svých bilancích mnoho špatných úvěrů a kvůli tomu mají vysoké oprávkky, které je dostávají do červených čísel. Tak české banky tyto problémy takřka nemají, i když i jim se zvýšily náklady kvůli špatným úvěrům. Důležité je pochopit, zda je způsobeno obezřetnou úvěrovou politikou risk managementu českých bank, nebo něco jiného. A právě tady je důležitá privatizace a ještě i 90. léta 20. století. V poslední dekádě minulého století totiž bylo těsně po revoluci a česká ekonomika se učila tržní ekonomice. A ve stejné pozici byly české banky, které, v době komunismu, moc možností k růstu neměly a jejich činnost byla spíše pasivní. Naopak po revoluci byla nová doba, lidé chtěli utrácet, nakupovat, podnikat, vstupovali sem zahraniční investoři, a bylo třeba ekonomiku úvěrovat. Bohužel tato doba byla doslova divoká, bez dostatečné regulace a pravidel, nemluvě o kriminálním prostředí a míchání politiků do chodů bank. A banky v tomto prostředí půjčovaly peníze a půjčovalo se značně neobezřetně. Což je mírný výraz. Po několika letech tohoto úvěrování se zjistilo, že české banky mají rozvahu plnou špatných úvěrů, a to až tak, že banky byly takřka na zavření. Jenže problém byl v tom, že český stát chtěl prodat své majoritní podíly v těchto bankách. Ale těžko by je prodával v jejich současné úvěrové kvalitě. A proto se zřídila tzv. Česká konsolidační agentura. Instrukce založená vládou Miloše Zemana, měla za úkol právě odkoupit špatné úvěry, pohledávky českých bank a tím pádem vyčistit jejich bilanci. Činnost ČKA neměla na starosti jen pohledávky bank, ale na bankovní sektor se kladl velký důraz. Po této velké očišťovací akci českého bankovního sektoru tedy stát začal prodávat-privatizovat podíly v českých bankách.

4.3.1 Samotný prodej bank

Privatizace se týkala čtyř největších komerčních bank té doby a z hlediska velikosti je to tak i v současnosti, jednalo se o Komerční banku a.s., Českou spořitelnu a.s., Československou obchodní banku a.s. a Investiční a poštovní banku, a.s.

4.3.2 Investiční a poštovní banka, a.s.

Jako první se nabízel podíl v Investiční a poštovní bance, a.s. (IPB). Nakonec byl bankovní podíl prodán japonské finanční skupiny Nomura International. Japonská banka koupila 36 % akcií banky za cenu 3 mld. Kč. IPB na rozdíl od ostatních privatizovaných bank již na českém trhu nepůsobí. V důsledku bankrotu a nucené správy byla banka za dramatických okolností v červnu 2000 prodána Československé obchodní bance, a.s.

4.3.3 Československá obchodní banka a.s.

Druhá v pořadí byla vyhlášena privatizace na prodej Československé obchodní banky, a.s. (ČSOB). O ČSOB byl zájem mezi bankovními domy v západní Evropě. Do finálové části tendru se dostala Deutsche Bank, HypoVereinsbank a belgická KBC Bank. Po ukončeném tendru, 24.6.1999 stát prodal svůj 65,7 % akciový podíl belgické bance KBC Bank z finanční skupiny KBC Group N.V. za téměř 40 mld. Kč. [16]

4.3.4 Česká spořitelna, a.s.

Prodej podílu 52,07 % akcií České spořitelny (ČS) byl uskutečněn dne 1.3.2000, kdy vláda rozhodla o jeho prodeji rakouské společnosti Erste Bank Sparkasse. Podíl byl prodán za 19,38 miliard korun. Zajímavostí je, že u tohoto prodeje byl zájem jen rakouské banky, neexistovaly žádné jiné nabídky zahraničních investorů. Erste jako jediný zájemce pravděpodobně věděla, že Česká spořitelna bude očištěna, a proto demonstrovala silný zájem.

Výnosy z prodeje byly převedeny na účet Fondu národního majetku České republiky, který se podílel na řešení problémů významných průmyslových podniků. Výnosy byly nadále použity na pokrytí ztráty Konsolidační banky, stejně jako u Komerční banky. [37]

4.3.5 Komerční banka, a.s.

Komerční banka (KB) byla poslední z velkých českých bank, která ještě nebyla zprivatizována. V roce 2001 Česká republika privatizovala svůj 60 % podíl Komerční banky pomocí poradce - zahraniční společnosti Goldman Sachs. Tato společnost pak měla vybrat nejlepší nabídku ze tří možných uchazečů, kterými byli HypoVereinsbank, Société Générale a UniCredito. Cena, kterou jednotliví zájemci za prodej podílu nabízeli, se pohybovala mezi 20 až 40 miliardami korun, kdy nabízených 40 miliard patřilo společností Société Générale a UniCredito. 12.7.2001 Goldman Sachs vybral nabídku francouzské společnosti Société Générale, která zaplatila 40,2 miliard korun. [22]

4.3.6 Výsledek privatizace

Z pohledu dnešních hodnot a zisků zmíněných bank se dá říci, že zahraniční banky vykoupily český bankovní sektor za hubičku. A jejich investice se již vrátila a na případném prodeji svých podílů by inkasovaly několikanásob tehdejších cen. Nicméně je třeba uvést, že banky na přelomu tisíciletí nedosahovaly zisků, jaké mají v současnosti. Například ČSOB měla při privatizaci v roce 1999 zisk 3 mld. Kč oproti zisku za rok 2012 15 mld. Kč. Co je ovšem podstatné, zahraniční banky koupily české banky v takřka výborném stavu oddluženém o špatné pohledávky. Pravidlem při vstupu zahraniční banky bývá, že má pozitivní vliv na reputaci a snaží se obezřetně řídit oddělení risk managementu a určit rizikový profil banky. A tyto dva prvky, čistá bilance a nový majitel, jsou hlavním důvodem, že české banky v současnosti jsou ve velmi dobré kondici. Samozřejmě, že každá z uvedených bank ročně odepíše relativně velké částky z důvodu špatných úvěrů, ale vzhledem k velikosti rozvahy bank jde o hodnotu, se kterou banka musí počítat.

V neposlední řadě je třeba uvést fakt, že dluhy z komerčních bank převedené pod správu ČKA zaplatí v konečném důsledku občan ČR. A jde o velmi vysoké sumy. *Mestřík (2004) odhaduje celkové náklady na finanční pomoc na 9 mld. EUR neboli také 12,4 % HDP z roku 2001, což nastoluje otázku, zda tento proces byl optimálně proveden a financován ze státního rozpočtu, resp. z jeho deficitů. Čáp (2007) uvádí, že náklady na sanaci a transformaci českého bankovního sektoru dosáhly 352 mld. Kč v roce 2005 (tj. 12 % HDP). Celkové náklady za transformaci české ekonomiky, které připadly na komerční banky, dosáhly 240 mld. Kč, z toho polovina připadla na transakce po zkrachované IPB. [37]*

4.4 Stav českých bank

V této části je provedena stručná analýza vybraných bank českého trhu. Jedná se o 3 největší banky, o kterých už bylo napsáno v privatizační části (KB, ČS a ČSOB). Banky jsou vybrány z toho důvodu, že působí na českém trhu od jeho začátků, mají tedy svou vypovídací hodnotu a zároveň každá z nich má výrazný podíl na bankovním trhu. Pokud se jejich podíly sečtou dle jednotlivých ekonomických ukazatelů, dávají více jak polovinu celého sektoru, což je významný údaj pro celý trh. V tabulkách 2-4, které byly vytvořeny autorem na základě informací z hospodářských výsledků bank, případně ČNB od roku 2006 až do roku 2012, jsou důležité ekonomické ukazatele. Roky jsou vybrány záměrně, ať lze porovnat poslední roky před krizí až současnost.

Všeobecně se dá říci, že český bankovní sektor patří v posledních letech ke světovým unikátům. Až na jistá škobrtnutí, o kterých ještě bude napsáno, tak jeho ziskovost je výborná. Ani jedna ze zkoumaných bank v posledních letech nezaznamenala ztrátu, což je skvělá vizitka pro české bankéře. Což je také mimo jiné důvod, proč se v posledních 3 letech na českém bankovním trhu objevilo tolik nových menších bank. Je to z toho důvodu, že trh nebyl nasycen, návratnost kapitálů vysoká a např. ukazatel úvěrů v prodlení je pod průměrem ostatních evropských bank. Zde jsou uvedeny hlavní důvody, proč české banky prošly krizí s výbornými výsledky:

1) v ČR je nízká míra zadlužení, ke konci roku jen 77 % v poměru k HDP, např. v Německu je to téměř 150 %

2) nízká míra úvěrů v prodlení i přes nárůst během krizových let, v současnosti podle metodiky ČNB necelých 6 %

3) neobvyklý poměr vkladů a úvěrů, zhruba na úrovni 135 %, což českým bankám může dobře posloužit jako finanční polštář v případě zhoršení ekonomické situace

4) dlouhodobá průměrná rentabilita českých bank dosahuje okolo 20 %, což řadí české banky na špičku EU, např. rentabilita rakouských bank je okolo 4 % [44]

Na níže uvedených tabulkách jsou vybrány důležité ekonomické ukazatele, které ukazují kondici českých bank. Než bude věnována pozornost samotným údajům z tabulek, tak následuje vysvětlení některých ekonomických ukazatelů.

Objem úvěrů ukazuje, kolik peněžních prostředků banky mají v daném roce rozpůjčovány svým klientům. Pro banku je důležitý ekonomický údaj, protože z něj pro ni plyne důležitá část výnosů. Stejně tak je to významná informace pro ekonomiku dané země.

Výnosy z poplatků je známý pojem obzvláště v ČR, kde je výše bankovních poplatků častým tématem. Poplatky bankám plynou např. za vedení účtů, provádění transakcí hotovostních, nehotovostních, za poskytnutí úvěrů, apod. Poplatků existuje velmi mnoho, např. aktuální sazebník ČSOB má 20 stránek. O vývoji výše poplatků bude více v další části.

Čistý úrokový výnos je pro banky mnohem důležitější než výnos z poplatků. Znamená, kolik banka dokáže vydělat na penězích, které jí byly svěřeny klienty. Tento výnos se největší měrou podílí na celkovém čistém zisku.

Čistá úroková marže má spojitost s čistým úrokovým výnosem. Marže ukazuje rozdíl mezi sazbou, kterou průměrně banka účtuje klientům na úvěrových produktech a sazbou, kterou průměrně nabízí na depozitních produktech (běžné účty, spořicí účty atd.). A tento

rozdíl je právě čistá úroková marže. Pro banky zcela zásadní číslo, čím vyšší tím lepší a vyšší výnosy poplynou.

Počet zaměstnanců není tak důležitým ekonomickým ukazatelem. Nicméně je zde uveden z toho důvodu, že je zajímavé sledovat, zda banky musely na krizi reagovat i propouštěním nebo ne. Protože v západní Evropě a USA banky musely a musí propouštět desetitisíce zaměstnanců.

Tabulka 2: Ekonomické ukazatele České spořitelny, a.s.

Česká spořitelna, a.s.							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Čistý zisk (v mil. Kč)	10385	12148	15813	12022	12052	13638	16612,41
Objem úvěrů (v mil. Kč)	322766	411605	452495	454472	440844	465565	470859
Výnosy z poplatků (v mil. Kč)	9 170	9 824	11 020	11 402	12 167	12 381	11 768
Čistý úrokový výnos (v mil. Kč)	21 153	24 692	30 217	30 753	30 360	31 235	30 589
Úroková marže	3,6 %	3,7 %	4,1 %	4,2 %	3,9 %	3,9 %	3,9 %
Počet zaměstnanců	10856	10842	10865	10722	10711	10661	11014

Zdroj: zpracováno autorem, podle [5]

Tabulka 3: Ekonomické ukazatele Komerční banky, a.s.

Komerční banka, a.s.							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Čistý zisk (v mil. Kč)	9 211	11 225	13 233	11095	13330	9475	13953
Objem úvěrů (v mil. Kč)	252505	304 521	364 040	372302	384593	434386	451547
Výnosy z poplatků (v mil. Kč)	8 769	9 283	8 050	7745	7725	7305	7018
Čistý úrokový výnos (v mil. Kč)	16 274	18 674	21 262	22 088	21431	22190	21947
Úroková marže	3,2 %	3,2 %	3,4 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	3,1 %
Počet zaměstnanců	8266	8613	8905	7985	7819	7855	7845

Zdroj: zpracováno autorem, podle [35]

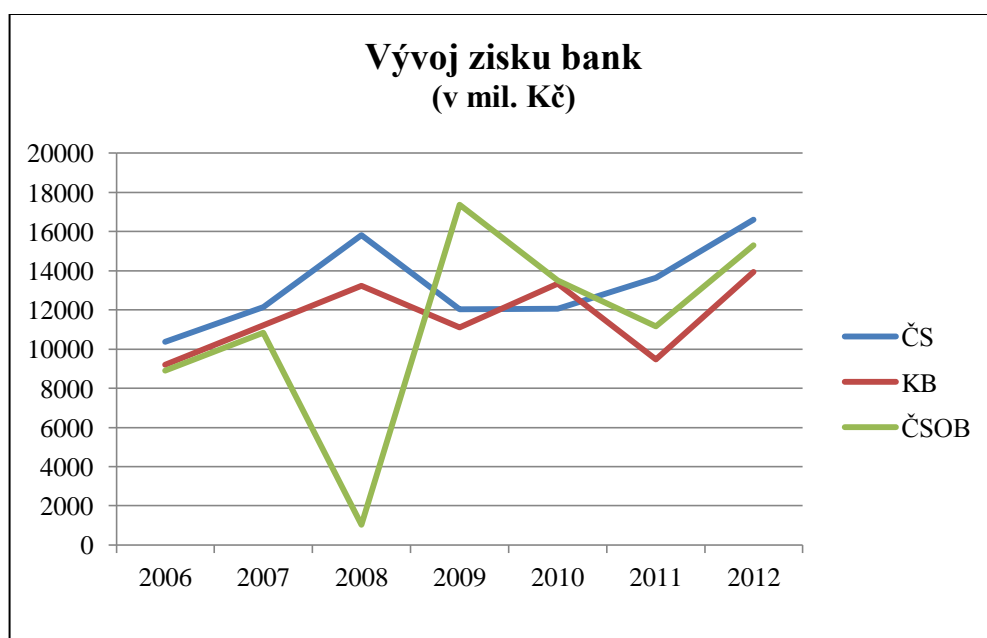
Tabulka 4: Ekonomické ukazatele Československé obchodní banky, a.s.,

Československá obchodní banka, a.s.							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Čistý zisk (v mil. Kč)	8891	10837	1034	17368	13500	11172	15291
Objem úvěrů (v mil. Kč)	318,3	340,6	404,2	403,4	401,9	441,1	476,1
Výnosy z poplatků (v mil. Kč)	6890	7309	6644	5579	5440	6250	5505
Čistý úrokový výnos (v mil. Kč)	18220	18833	21385	23516	24758	24808	24970
Úroková marže	2,62 %	2,73 %	2,85 %	3,24 %	3,43 %	3,35 %	3,03 %
Počet zaměstnanců	8237	8224	8468	8018	7641	7770	7801

Zdroj: zpracováno autorem, podle [15]

Obrázek 2 srovnává vývoj zisku sledovaných bank. Nebýt vysoké volatility zisku ČSOB v letech 2008-2009 tak se nedá poznat, že procházíme krizovým obdobím. Dlouhodobá vzestupná křivka zisku ukazuje dobrou ekonomickou situaci bank. Zisky jsou zapříčiněny

kvalitou úvěrového portfolia, úrokovými výnosy, kontrolou nákladů a také prodejní schopností pracovníků bank prodávat produkty. Co se týká vývoje grafu, tak v roce 2008 musela ČSOB odepsat více než 10 mld. díky vzniklé finanční krizi, jen z aktiv držných v podobě CDO musela odepsat 8,5 mld. Kč. Ostatní banky také musely odepsat část zisků, ale šlo o mírné sumy, ať už z důvodu pádu Lehman Brothers, nebo bankrotu Islandu. Další výraznější rok, kdy banky musely odepsat část svých zisků, byl rok 2011. Jednalo se o přecenění nakoupených dluhopisů států jižní Evropy, primárně Řecka. Konkrétně KB to stálo 5 mld. Kč. Pro zajímavost banky v celku dokázaly své zisky od roku 2006 do 2012 navýšit o 17,4 mld. Kč, což je v procentním vyjádření navýšení o 63,7 %.

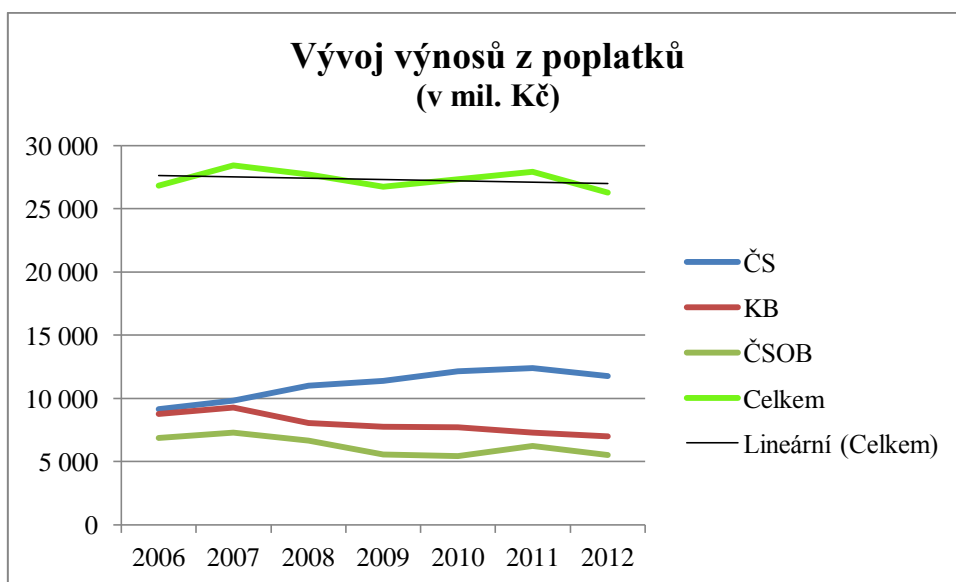
Obrázek 2: Vývoj zisku bank

Zdroj: zpracováno autorem, podle [5,15, 35]

Obrázek 3 popisuje výnosy z poplatků plynoucí bankám. První a nejvyšší řada nám ukazuje výnos za všechny tři banky dohromady. U něj je patrný velmi mírný pokles, ale spíše se výnosy pohybují ve stejném rozmezí a průměrný výnos je 27,3 mld. Kč ročně. Ovšem to že celková křivka neklesá více, než jen mírně je zapříčiněno Českou spořitelnou. Která jde proti trendu a od roku 2007 kdy zbývajícím bankám konstantně klesají výnosy z této činnosti, tak ona je schopná stále zvyšovat své příjmy. Což je zvláštní, když se vezme v potaz nálada společnosti na bankovní poplatky, nicméně ČS až do loňského roku byla schopna své příjmy zvyšovat a její podíl na ze všech tří bank činí vysokých 44,7 %, zatímco ČSOB má podíl 20,9 %. Zbývajícím banky tedy buď mění svou poplatkovou politiku, nebo již nejsou schopni na poplatcích vydělávat jako v minulosti. Obě banky shodně v roce 2012 získaly na poplatcích

jen 80 % z hodnoty roku 2006. U Komerční banky to dělá v absolutních číslech o 1,7 mld. Kč méně.

Pokud by tedy tento mírně klesající trend měl pokračovat. Tak se banky v následujících letech budou muset připravit, že výnosy z poplatků budou rok od roku menší. A jelikož v české společnosti rozhodně nepanuje pro bankovní nálada, umocněná v posledních měsících situací ohledně poplatků za vedení úvěrových účtů, tak autor očekává, že banky přijdou o jeden ze svých kanálů stabilních výnosů. Což v důsledku povede k nižšímu zisku, pokud se to bankám nepodaří kompenzovat jinou cestou.

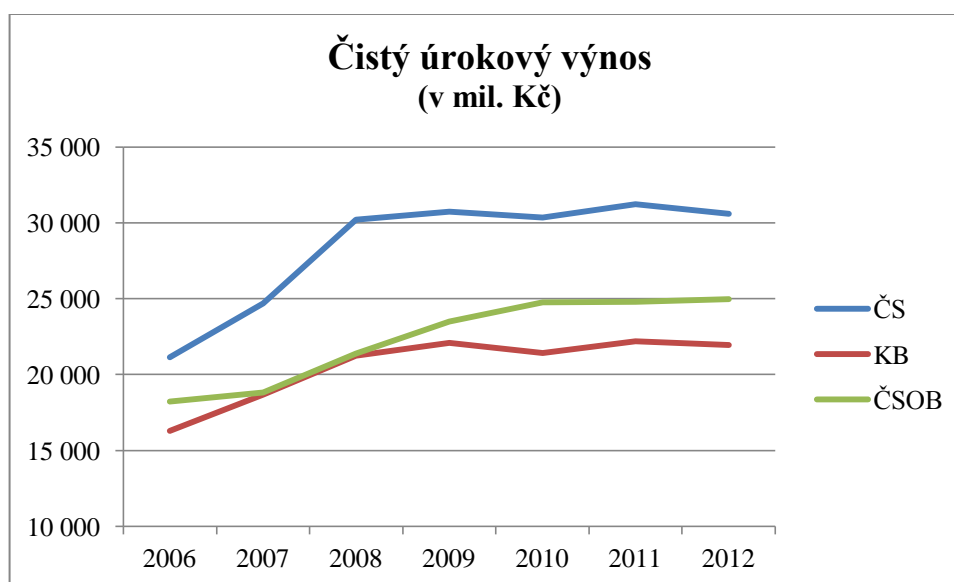
Obrázek 3: Vývoj výnosů z poplatků

Zdroj: zpracováno autorem, podle [5,15,35]

Obrázek 4 popisuje vývoj čistého úrokového výnosu sledovaných bank. Tyto výnosy jsou hlavním zdrojem zisků českých bank. Banky tyto výnosy získávají převážně tak, že volné peněžní prostředky svých klientů investují na finančním trhu nebo je poskytnou ve formě úvěru jiným klientům. Jak lze z grafu vidět, tak opět nade všemi, stejně jako u čistého zisku i výnosů z poplatků, ční Česká spořitelna. Důvody jsou dva, objem aktiv a výše čisté úrokové marže. A tu má ČS výrazně vyšší než ostatní dvě banky. V roce 2012 ČS měla 3,9 %, KB 3,1 % a ČSOB 3,03 %. Což ve skutečnosti znamená, že v loňském roce dokázala ČS získat z vkladů klientů o několik miliard více, než její konkurenti.

Co je ovšem pro české banky důležité a ony to moc dobře ví, je vývoj těchto výnosů. Na rozdíl od zisku tento graf přestal růst už v roce 2008, jen ČSOB se podařilo navyšovat křivku do roku 2010. V průměru, za poslední čtyři roky se tedy takřka nic neděje. Výnosy jsou pořád na velmi vysokých hodnotách a bankám pomáhají poskytovat vysoké zisky. Problém je

v tom, že s největší pravděpodobností tyto výnosy začnou klesat. Proč? Banky totiž mají ve svých portfoliích nakoupeny dluhopisy s ročním výnosem okolo 3-5 % ročně. Což bance přináší stabilní a vysoký výnos. Jenže tyto dluhopisy jsou na konci své splatnosti a banka musí nakupovat dluhopisy nové. Ale aktuální dluhopisy se jsou na trhu k mání za mnohem nižší sazby. Například hrubý výnos 10letého českého státního bondu před 5 lety byl 4,48 % ročně, dnes se stejný dluhopis nabízí s úrokem jen 1,54 %. Dále už jsou to kupecké počty, jak moc bankám mohou klesnout výnosy. Banky se tedy budou muset s touto situací poprat. A jelikož nechtějí zvyšovat sazby na hypotéčních úvěrech, tak snižují jak sazby na depozitech, tak pomaličku i svou čistou úrokovou marži.

Obrázek 4: Čistý úrokový výnos

Zdroj: zpracováno autorem , podle [5,15,35]

4.4.1 Přímé finanční dopady obou krizí na hospodaření českých bank

Největší ztráty zaznamenala ČSOB, která za rok 2008 odepsala dokonce 10,1 mld. Kč (součet ztrát ze CDO, islandské banky a krach Lehman Brothers) a za rok 2010 musela odepsat řecké dluhopisy v hodnotě 2,5 mld. Kč. [15]

Komerční banka americkou krizí prošla takřka bez újmy, za islandské banky to byl odpis 152 mil. Kč, ale odpis řeckých dluhopisů v hodnotě 5,5 mld. Kč byl velmi citelný. Dohromady to tedy dělá 5,7 mld. Kč. [35]

A nejmenší celkové ztráty zaznamenala Česká spořitelna,a.s., která měla v roce 2008 odpis na Islandu ve výši 2 mld. Kč a vůči Lehman Brothers 300 mil. Kč. Nicméně řecké dluhopisy vůbec nevlastnila, takže celková suma je 2,3mld. Kč. [5]

Vybrané české banky tedy dosáhly celkové přímé ztráty přes 20 mld. Kč zapříčiněné finanční krizí. Jejich zisk od roku 2008 byl necelých 200 mld. Kč, což znamená, že ztráta činí rovných 10 %. Na druhou stranu bankovníctví je podnikání jako každé jiné a se ztrátami se musí počítat, akorát, že v bankovním měřítku jsou o několik řádů vyšší než v běžném podnikání.

Podle autora existuje několik budoucích rizik, které v budoucnosti ovlivní chod a ziskovost českých bank. Budou zmíněny v závěru bakalářské práce.

4.5 Komparace hospodaření českých bank v rámci finanční skupiny

Z kapitoly 4.4 je patrné, že český bankovní sektor (sledované banky) je na tom ekonomicky velmi dobře. Jeho hospodaření je dlouhodobě ziskové a zisk navíc stále roste, i přes to, že úrokové a poplatkové výnosy stagnují, až mírně klesají. Jak již bylo řečeno v části o privatizaci, částečnou zásluhu na tom má umírněnější úvěrová politika, samotná privatizace na přelomu tisíciletí a know-how zahraničním matek. V této části je srovnání stejných ekonomických ukazatelů jako v tabulkách ohledně hospodaření českých bank. Jen ze samotných tabulek 5-7 plynou zajímavá čísla. Dále je pracováno s vývojem zisku, kde se porovnává jeho vývoj a poměr mezi českými bankami a celou finanční skupinou.

Tabulka 5: Ekonomické ukazatele finanční skupiny Erste Group

Erste Group							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Čistý zisk (v mil.EUR)	976	1038	398,9	976,6	1043	631	562,5
Objem úvěrů (v mil.EUR)	92764	113723	140529	141895	144830	142328	141002
Výnosy z poplatků (v mil.EUR)	1 446	1 858	1 971	1 772	1 842	1 787	1 720
Čistý úrokový výnos (v mil.EUR)	2 794	3 189	4 913	5 220	5 439	5 569	5 535
Úroková marže (v %)	2,31	2,49	2,84	3,04	3,08	2,97	2,8
Počet zaměstnanců	50164	52442	52648	50488	50272	50452	49384

Zdroj: zpracováno autorem, podle [20]

Tabulka 6: Ekonomické ukazatele finanční skupiny Société Générale

Société Générale							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Čistý zisk (v mil.EUR)	5221	947	2010	678	3917	2385	774
Objem úvěrů (v mld.EUR)	263,5	305,2	354,6	344,4	371,8	367,5	353,2
Výnosy z poplatků (v mil.EUR)	n/a	7 528	7 415	7 812	7 485	7 179	6 977
Čistý úrokový výnos (v mil.EUR)	n/a	2 902	8 414	11 964	12 288	12 207	11 313
Úroková marže (v %)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Počet zaměstnanců	119779	134738	163082	156681	155817	159616	154009

Zdroj: zpracováno autorem, podle [43]

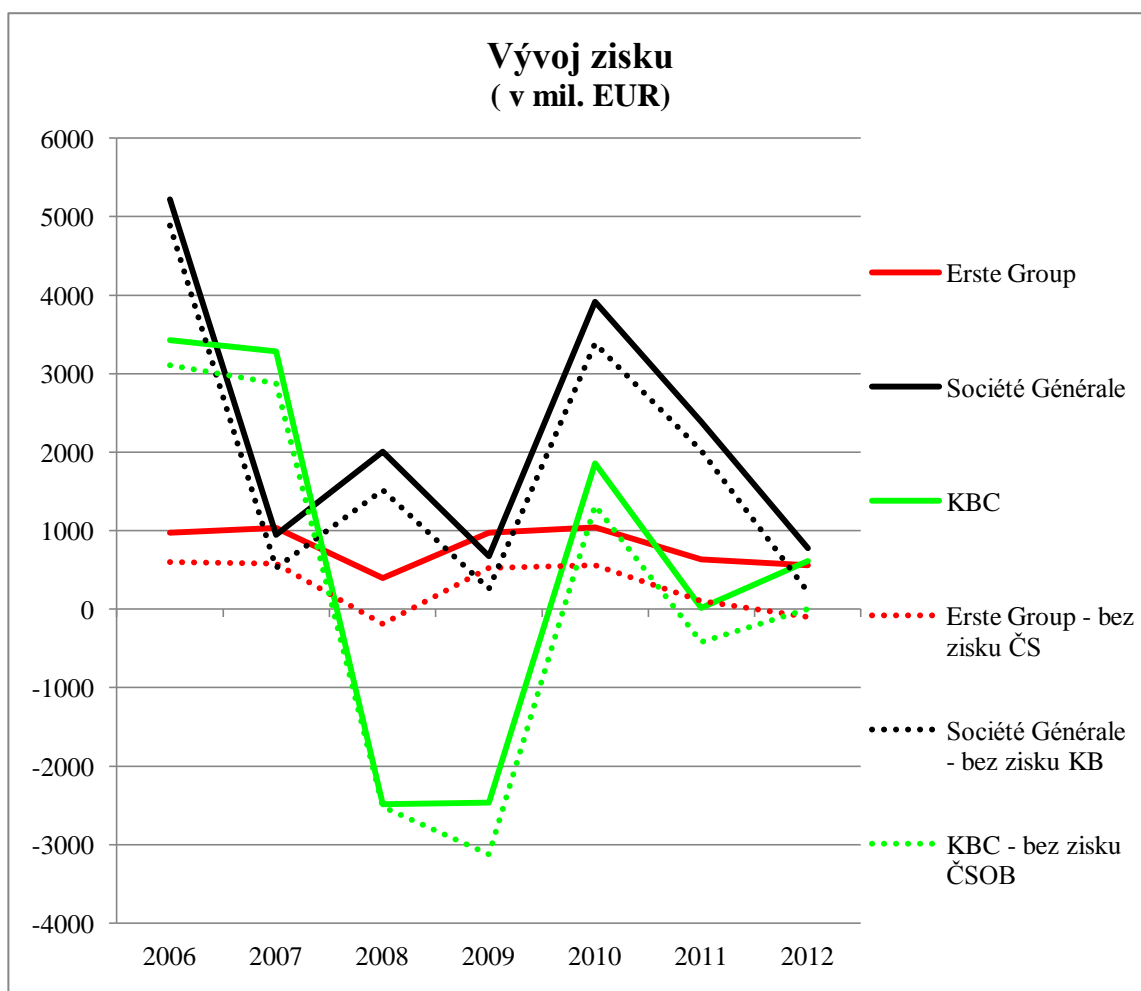
Tabulka 7: Ekonomické ukazatele finanční skupiny KBC

KBC							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Čistý zisk (v mil.EUR)	3430	3281	-2484	-2466	1860	13	612
Objem úvěrů (v mil.EUR)	127152	147051	157296	153230	150666	138284	128492
Výnosy z poplatků (v mil.EUR)	2 009	2 142	1 755	1 569	1 667	1 364	1 395
Čistý úrokový výnos (v mil.EUR)	4072	4 459	4 910	5 498	5 603	5 404	4 534
Úroková marže (v %)	1,71	1,81	1,68	1,94	2,07	1,96	1,81
Počet zaměstnanců	49492	56792	59279	54185	52949	47550	n/a

Zdroj: zpracováno autorem, podle [33]

Pro srovnání českých dcer a celé finanční skupiny následují tři vybrané obrázky. Kde se všechny věnují zisku a různým způsobům jeho interpretace. Obrázek 5 zobrazuje vývoj zisku celé finanční skupiny, do které spadají české dcery. A zároveň tečkovaná přímka zobrazuje vývoj zisku skupiny v případě, že se do zisku nezapočítává příspěvek české banky. Je patrné, že český příspěvek je důležitý, protože několikrát dostal výsledek celé skupiny do černých čísel, např. v případě Erste Group to byl v letech 2008 a 2012, u KBC to bylo v roce 2011 a jediná SG je zatím dostatečně zisková, že i bez zisků Komerční banka je sama schopná dosahovat zisku jako skupina.

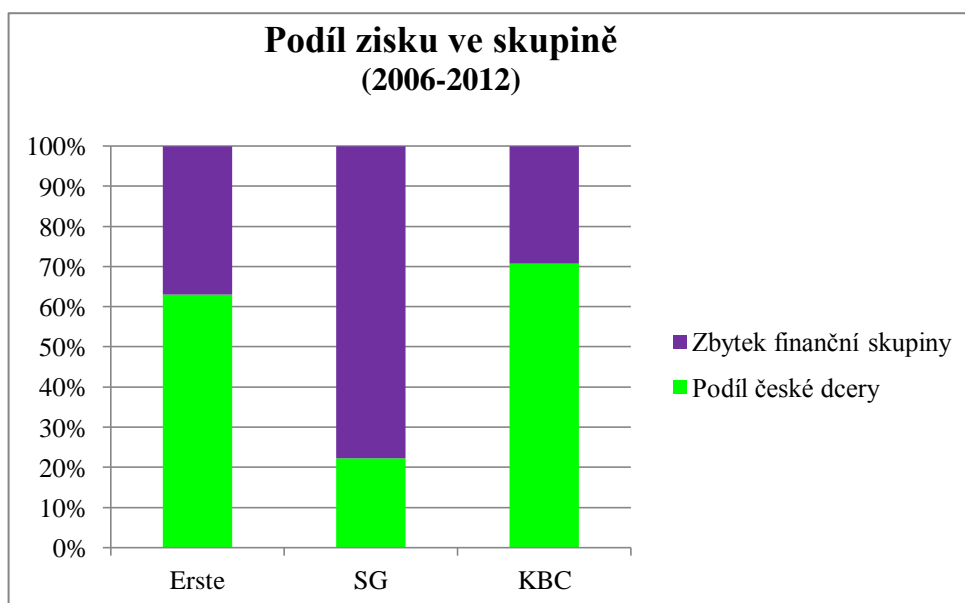
Oproti vývoji zisku českých bank je patrné, že výsledky za celou skupinu bývají mnohem volatilnější. Je to zapříčiněno tím, že finanční skupiny mají plno společností po celém světě a ty mohou výrazně ovlivnit výsledné hospodaření. A pokud byl zisk českých bank částečně ovlivněn přímými vlivy krize (odpis CDO a státních dluhopisů), tak u jejich matek byl tento vliv mnohem výraznější. A to z toho důvodu, že jako velké mezinárodní banky obchodovaly po celém světě a i ony měly ve svých rozvahách právě zmíněná aktiva. V nejhrošších letech poslední doby, tj. 2008 a 2011 finanční skupiny odepisovaly mnohamiliardové částky. Erste Group jen 570 mil. EUR za přecenění CDO a odpis islandských dluhopisů, v roce 2011 1,5 mld. EUR za odpis dluhopisů a přecenění hodnoty goodwillu v Rumunsku. Société Générale díky své velikosti odepisovala ze všech bank nejvíce. Podle výroční zprávy skupiny za rok 2008 odepsala z investičních aktivit 3,952 mld. EUR. Z toho např. 1 mld. EUR za přecenění CDO a 1 mld. EUR za přecenění exotických derivátů ve svém portfoliu. Výrazná ztráta potkala francouzskou skupinu v roce 2011, kdy musela odepsat více jak 75 % řeckých dluhopisů. Nejinak na tom byla belgická KBC, která v roce 2008 dosáhla mimo jiné i své rekordní ztráty necelé 2,5 mld. EUR musela odepisovat ze svého investičního portfolia 1,863 mld. EUR. Za rok 2011 šlo o částku 1,3 mld. EUR.[20,33,43]

Obrázek 5: Vývoj zisku

Zdroj: zpracováno autorem, podle [20,33,43]

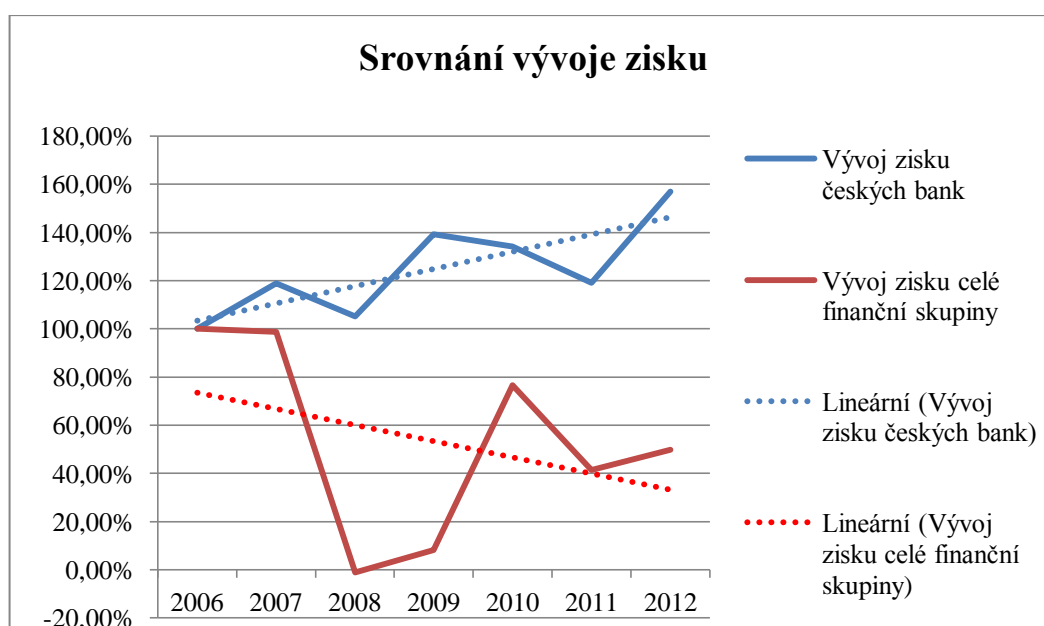
Obrázek 6 popisuje podíl českých bank na zisku celé finanční skupiny za posledních 7 let. Výsledné údaje jen potvrzují domněnku, že české banky jsou pro jejich matky a pro celou skupinu zcela zásadním prvkem posledních let. Podíl ČS na zisku Erste Group činí přes 60 %, podíl ČSOB dokonce neuvěřitelných 70 %. Jen u KB je podíl menší, a to lehce přes 20 %. Tento jev je podle autora zapříčiněn turbulentní dobou, kdy matky musí v posledních letech odepisovat velké částky, ať už díky krizi americké, tak i té evropské. Pokud se situace ustálí, tak by měly začít dosahovat mnohem vyšších výnosů a tím pádem podíl na tvorbě zisku vytvořený českými bankami bude klesat.

Obrázek 6: Podíl zisku ve skupině

Zdroj: vlastní zpracování

Níže uvedený obrázek 7 sleduje trend vývoj zisku českých bank (ČS, KB a ČSOB) a zisku celé finanční skupiny. Vývoj vypadá na první pohled špatně pro finanční skupiny, což je zapříčiněno velmi dobrými roky 2006-2007 a následným propadem a kolísáním díky krizím. Nicméně je zajímavé sledovat, jak se dá dělat bankovní byznys. Kdy na jedné straně jsou české banky schopné v průměru dosahovat rostoucího trendu, zatímco celá finanční skupina jde přesně opačným směrem. Obrázek je sice výrazně ovlivněn vysokými ztrátami KBC z let 2008-2009, ale i tak to není nejlepší vizitkou pro zahraniční bankéře.

Obrázek 7: Srovnání vývoje zisku

Zdroj: vlastní zpracování

4.6 Vliv zahraničních matek na české banky

Dle údajů ČNB ke konci roku 2012 je 96,6 % aktiv bankovního sektoru pod přímou nebo nepřímou zahraniční kontrolou a z toho je více jak 90 % pod kontrolou evropských firem. [8] A kvůli tomu se objevují názory, že je to špatně. Protože zahraniční matky své české dcery vysávají na dividendách ze zisků bank. Zatímco, kdyby banky zůstaly v českých rukou, tak by dividendy ze zisků mohly zůstat v ČR.

4.6.1 Finanční odliv - dividendy

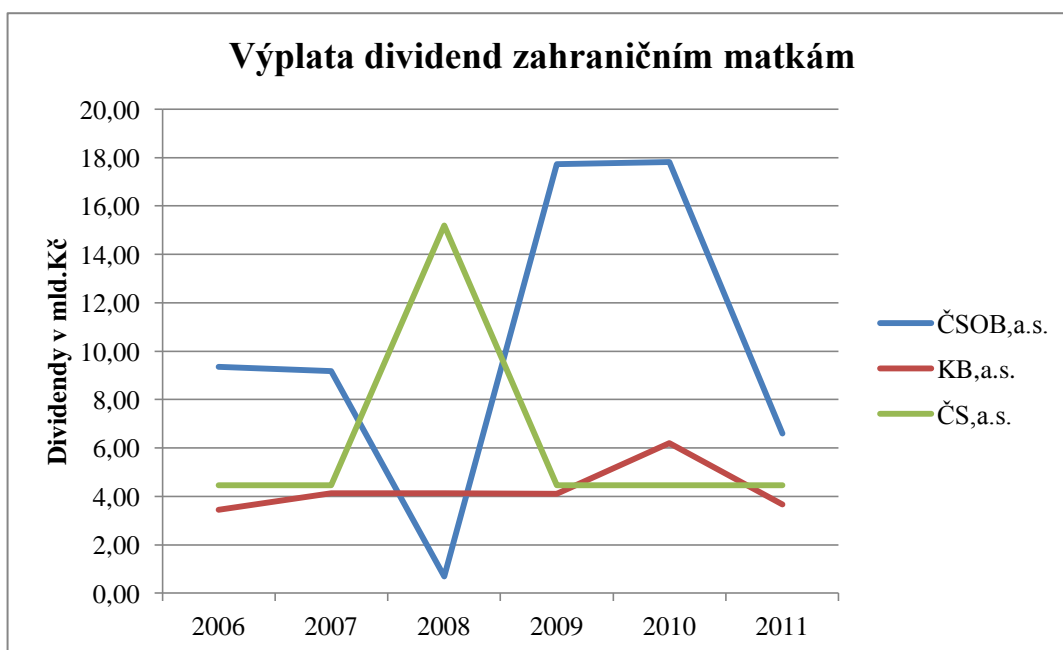
Z výsledků komparace českých bank a jejich matek je tedy patrné, že české banky mají důležité postavení v rámci celé finanční skupiny. Protože mají velký vliv na celkový zisk celé skupiny. Od dob privatizace se na dividendách už vrátila investice jak KBC tak i Erste Bank. Jediná Société Générale díky mírnější dividendové politice, ještě nezískala nominálně zpět svou investici za KB. To ale nemluvíme o zvýšení ceny akcií samotných bank apod. Takže ve skutečnosti se původní investice vrátila již všem uvedeným zahraničním bankám. Pro lepší znázornění je uvedena tabulka 8 vyplacených dividend a následně obrázek 8. Obojí opět znázorňuje trojici sledovaných bank od roku 2006 do 2011. Za rok 2012 se ještě nezná výše dividend, která bude poslána zahraničním bankám.

Tabulka 8: Výplata dividend zahraničním matkám

Výplata dividend zahraničním matkám							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Celkem
ČSOB	9,35	9,18	0,68	17,74	17,82	6,59	61,36
KB	3,44	4,13	4,13	4,10	6,20	3,67	25,67
ČS	4,47	4,47	15,19	4,47	4,47	4,47	37,53
Celkem	17,26	17,78	20,00	26,31	28,49	14,73	124,56

Zdroj: upraveno podle [5,15,35]

Na obrázku 8 lze vidět, jak se vyvíjí výplata dividend zahraničním matkám u sledovaných bank. Ve srovnání s předchozími grafy, kde byla vítězkou ve sledovaných ukazatelích ČS, tak zde je jasným premiantem ČSOB, respektive belgická KBC. Ve sledovaném období 2006-2011 KBC obdržela 61,36 mld. Kč. Takže jen za toto období se KBC investice ve výši 40 mld. Kč vrátila 1,5krát. Výraznými roky byly 2009-2010 kdy ČSOB zaslala v obou letech skoro 18 mld. Kč. Důvody pro vysoký odliv dividend u ČSOB jsou známé, její belgická matka dostala od belgické vlády půjčky, která zabránila jejímu bankrotu. A zisk ČSOB je pro ni potřebný na splácení právě oné půjčky.

Obrázek 8: Výplata dividend zahraničním matkám

Zdroj: zpracováno autor, podle [5,15,35]

Naprostou odlišností je strategie u zbývajících matek. Jak Société Générale, tak Erste Bank vyžadují po svých českých dcerách dlouhodobě mnohem nižší částky. Výjimkou byl u České spořitelny rok 2008, kdy nevyplatila svou obvyklou dividendu ve výši 30 Kč na jednu akcii, ale vyplatila téměř celý zisk, 15,19 mld. Kč. Důvodem byla potřeba rychlého kapitálu pro Erste Bank, která potřebovala doplnit kapitál ve formě hotovosti. Souhrnem tedy české banky za sledovaných 6 let odeslaly svým matkám 124,5 mld. Kč. To je jistě částka, která by bankám velmi pomohla v jejich rozvoji. Ovšem takřka polovinu této sumy tvoří dividendy od ČSOB. Dokonce když se srovná výše zisku ČSOB za stejné roky a dividendy, tak se dostaneme na těžko uvěřitelných 97,7 %. Což znamená, že takřka vše, co ČSOB vydělala, tak zároveň odevzdala své belgické matce. Pro autora zůstává otázkou, zda to již není příliš. Chápe, že KBC na to má právo, ale ČSOB musí velmi škodit, že si nemůže nic nechat. Prostředky by jí jistě hodili, ať už na rozvoj, investice či konkurenční boj. KB i ČS odeslali jen zlomek svých zisků, konkrétně 37,9 % a 49,3 %.

4.6.2 Úloha ČNB jako regulátora

Nejenom díky blížící se možnosti vzniku bankovní unie, ale i v minulých letech během nejtěžších okamžiků finanční krize se často diskutovalo nad vlivem zahraničních bank. Zda nehrozí, že pokud by jim teklo do bot, tak se pokusí české banky vytunelovat, např. formou neúměrných dividend, úvěru s nevýhodnými podmínkami nebo drahých poradenských služeb. Jestli je to vůbec možné, je rozebráno v této části.

Podobné otázky byly položeny v rozhovoru pro HN a MF Dnes viceguvernérovi ČNB Vladimíru Tomšíkovi. I přesto, že se autor této práce udivoval nad výší odvedené celkové dividendy u ČSOB, tak pan Tomšík říká, že dividenda je jeden ze zdrojů kapitálu pro mateřské společnosti, na který mají nárok. Nicméně výplata dividendy nesmí ohrozit stabilitu a likviditu dcery. Pokud by měla, tak ČNB má dostatečné pravomoci, aby tomu zabránila.

Další problematickou záležitostí je tzv. úvěrování v rámci finanční skupiny. Není neobvyklé, že dceřiné společnosti poskytnou své matce kapitál ve formě nevýhodných půjček, aby matka splnila své povinnosti, např. z důvodu kapitálové přiměřenosti. Tato situace se může např. dít kvůli tomu, že centrální banka dělá tzv. stress testy a aby banka dosáhla dobrých výsledků, tak se snaží dostat kapitál právě ze svých dcer. Což je samozřejmě na úkor finanční stability dceřiných společností. V ČR je díky ČNB přísná kontrola, a to jak z hlediska velikosti možných půjček, tak i vůbec samotného poskytnutí finanční pomoci své zahraniční matce. Konkrétně Tomšík pro MF : *Angažovanost tuzemských dceřiných bank směrem k jejich mateřským institucím formou úvěrování (například pomocí mezibankovních úvěrů či mezibankovních termínovaných vkladů) může podle Tomšíka dosáhnout maximálně 25 procent regulatorního kapitálu tuzemské banky. "Zcela zodpovědně mohu prohlásit, že doposud, a to i v době finanční krize, byl tento regulatorní limit tuzemskými bankami s velkou rezervou dodržován," prohlásil viceguvernér. [27]*

České banky tedy půjčují prostředky svým matkám, nejedná se o žádné tajemství. Nicméně jejich expozice splňuje podmínky ČNB, takže je hluboko pod výše uvedenými 25 %. Jen dvakrát během krize bylo množství výpůjček vyšší a blížící se 25 %, první situace nastala v roce 2008 a druhá v roce 2011 během nejistých situace ohledně evropských dluhopisů ohrožených zemí. Expozice 5 největších českých bank na konci roku 2011 dle zprávy ČNB tvořila 74 mld. Kč, což je vzhledem k objemu aktiv, které banky spravují, zanedbatelná část. I přes uspokojivou situaci se ČNB rozhodla posílit svou pozici regulátora v oblasti monitoringu. A v rizikovém roce 2011 zavedla týdenní monitoring, který české banky zavazoval informovat okamžitě ČNB v případě změn jejich pozice v oblasti likvidity a angažovanosti vůči jiným subjektům ze stejné finanční skupiny. Tento nástroj měl za úkol předcházet krizovým situacím, kdy by mohla být ohrožena stabilita českých bank. [8]

Jednou z dalších možností, jak matky mohou vysávat své dcery, jsou tzv. transferové ceny. Tím jsou myšleny různé konzultační a informační služby, za které musí dcera své matce platit. Často jsou ale tyto služby velmi předražené. Tomšík v rozhovoru pro HN říká, že to není žádná novinka. Ba dokonce ČNB má tuto stránku pod kontrolou. *Opět platí, že ČNB má*

k dispozici několik nástrojů daných zákony: může přímo zakázat realizaci některých obchodů nebo převodů finančních prostředků, může omezit některé činnosti banky, požadovat zvýšení likvidity, nebo dokonce i požadovat výměnu osoby ve vedení banky. Navíc o všech významnějších transakcích v rámci skupiny má centrální banka plné právo dostat informace ještě před jejich uskutečněním a k dané transakci se také vyjádřit. A to dnes u transakcí s dopadem na rychle likvidní aktiva a kapitál bank také ČNB činí. [11]

Věc, která není úplně známá. A autor o ní ví, pouze díky pouze vlastní zkušenosti je, že české banky mohou dostat za zahraničí nakázáno, že nesmí poskytovat úvěry. A pokud ano, tak jen těm nejbonitnějším klientům. Tato nařízení nejsou v oblibě, protože banky díky nim mají nižší zisky a přicházejí o klienty. Co je důvodem? České banky dlouhodobě nemají problém s kapitálovou přiměřeností, ale jejich matky někdy ano. A aby splnily kritéria ve stress testech, tak někdy přikazují omezené úvěrování napříč skupinou, aby si vylepšili bilanci a neměli v ní příliš mnoho úvěrů. Právě proto, aby splnili podmínky kapitálové přiměřenosti. Například vybrané evropské banky měly do konce června navýšit kapitálovou přiměřenost pro Tier 1 alespoň na 9 % a řada zahraničních matek českých bank měla co dělat. [8]

Lze tedy vidět, že zahraniční banky mají na své české dcery výrazný vliv. Ať už jde o výběr dividend nebo vzájemnou pomoc v rámci finanční skupiny. Na druhou stranu autor nechce navádět k názoru, že zahraniční banky své dcery vysávají. Protože těžko by české banky dosahovaly vysokých zisků bez privatizace a know-how ze zahraničí. A hlavně v zahraničí ví, že české dcery jsou zlatá vejce, takže bezdůvodné vysávání hotovosti formou dividend nemá smysl. Jen tedy u ČSOB přijde autorovi práce výše dividend na hraně únosnosti.

5 BANKOVNÍ UNIE

Vznik bankovní unie je tématem, o kterém se v poslední době často mluví, jak v měřítku evropském, tak i v českém. A nastavení podmínek bankovní unie je pro budoucnost českého bankovního sektoru velmi důležitá. A jelikož ještě řada věcí není dořešena, tak je česká obec rozdělena na dva tábory. První část se vznikem unie problém nemá, naopak je pro a říká, že je to dobře pro uklidnění situace v Evropě. Naopak pak je tu druhá skupina, která možný vznik bankovní unie bere jako zlo, které by mohlo velmi ohrozit stabilitu českého finančního systému kvůli změnám v pravomoci českého regulátora, tedy České národní banky. Důvody pro vznik bankovní unie, co bude jejím úkolem a jaký vliv by to mohlo mít vliv na české banky, jsou rozebrány v této kapitole.

5.1 Vznik bankovní unie

Nebýt finanční krize a zejména té v Evropě, tak těžko by vůbec vznikl nápad na vznik bankovní unie. Vznik bankovní unie je vyústěním stávajícího záchranného fondu ESM, který, aby mohl efektivně fungovat, si vymínil, že je třeba posílit vliv společného dohledu pod křídla ECB. Zároveň vytvoření bankovní unie spadá pod snahu o mnohem užší politickou a ekonomickou integraci celé Evropské unie. Snahy o užší integraci jsou zaváděny z důvodu, že v případě dalších potíží v rámci EU je třeba jednat mnohem jednotněji a účinněji. Na základě schůze vrcholných představitelů členských států EU z prosince 2012 by měla bankovní unie vzniknout počátkem roku 2014 a v polovině tohoto roku by začala ECB vykonávat dozor nad bankami eurozóny. [21]

5.2 Fakta o bankovní unii

Bankovní unie vznikne počátkem roku 2014 (pokud by nedošlo v rámci EU k změně) a má se skládat z těchto 4 pilířů:

- 1) Jednotný evropský bankovní dohled – pod hlavičkou ECB
- 2) Společný Evropský systém pojištění vkladů
- 3) Společný Evropský systém pro restrukturalizaci bankovního sektoru
- 4) Společná pravidla stanovená dle EBA (evropská bankovní autorita) [41]

Bankovní unie je povinná pro všechny státy eurozóny, ale je dobrovolná i pro státy EU, které neplatí eurem. Díky bankovní unii budou značně posíleny pravomoci ECB na úkor centrálních bank jednotlivých zemí spadajících do bankovní unie. Konkrétně se jedná o

převzetí klíčových úkolů centrálních bank, ECB by tedy rozhodovala o udělování a odebrání bankovních licencí, udělovala by svolení o převodu finančních transferů v rámci finančních skupin. Centrální banky by tedy přišly o řadu svých významných funkcí, uvádí se, že by jim zůstal za úkol sledovat každodenní činnost bank a například ochrana spotřebitele. ECB by tedy jen v eurozóně měla díky společnému dohledu na starosti okolo 6000 finančních institucí (bank, družstevních záložen a spořitelén). Nicméně stále není jasné, zda je možné, aby ECB byla schopná kontrolovat tak velké množství finančních institucí. Proto byl zatím schválen návrh, že kontrola by se měla primárně zaměřit na banky splňující tyto parametry: banky mající aktiva vyšší než 30 mld. EUR, výrazný podíl na národním bankovním trhu a banky, které již v minulosti požádali o státní pomoc. A pokud by platily tyto parametry, tak podle posledních zpráv by dozor v podobě ECB potkal 150 největších bank eurozóny, mezi které bezesporu patří matky českých velkých bankovních ústavů.

Důležitou informací je, že aby bankovní unie vůbec mohla vzniknout, tak musí souhlasit všechny členské státy EU. Tedy i jeden z nejhlasitějších kritiků, čím není nikdo jiný než Česká republika. I když bude ČR se vznikem souhlasit, tak to ještě neznamená, že do ní vstoupí. Nicméně stejně, i když do ní nevstoupíme, bude pro nás platit jeden z pilířů vzniku bankovní unie, a to je jednotný dozor. A to je největší otázka, která se řeší a leží v žaludku mnoha lidem. Dle autora práce se na své poměry celkem striktně vymezují vrcholní představitelé ČNB vůči jednotnému dozoru. A snaží se proto velmi tvrdě vyjednávat na půdě evropských institucí ve prospěch ČNB, aby jim byly zanechány co největší pravomoci jako regulátora. Největší obavy panují ohledně transformace českých bank na pobočky zahraničních matek a ČNB by se k této transformaci vůbec nemohla vyjádřit. Dopad vzniku bankovní unie na český bankovní sektor. [23]

Jak je uvedeno v začátku kapitoly, v ČR jsou názory pro a proti vzniku bankovní unie. Ty kladné vyzvedávají výhody bankovní unie. Hlavně její stabilizační efekt na bankovní systém a zároveň, že díky spolupráci bankovní unie s EMS nebude narůstat dluh státu v případě pomoci bankám. Protože finanční pomoc bude poskytnuta přímo bankám a dluh nebude načítován na vrub států a tím se mu nezvýší zadlužení. Ostatně bývalý ministr financí Ivan Pilip naznačuje v článku pro HN, že kdyby princip bankovní unie existoval už před vznikem krize. Tak by situace u zemí jako je Island, Irsko a Španělsko nemusela dojít tam, kam došla. Protože zadlužení uvedených zemí bylo před krizí na dobré úrovni. Ale jelikož banky těchto států začaly mít problémy, tak se za ně jejich státy postavily, což je ale bohužel dostalo na hranici bankrotu, v případě Islandu až za hranici. A Pilip říká, že kdyby bankovní unie již existovala, tak by možná vůbec k těmto problémům nemuselo dojít. A co se týká případných

vývodů prostředků z českých bank do zahraničí tak obavy nemá, že s tím vznik bankovní unie nemá nic společného. [38] Podobně se vyjadřuje i známý ekonomický redaktor Jan Macháček. Podle něj nikdo nemá v plánu vykrádat české banky a to, že v současnosti dotují české banky své zahraniční matky neznamena, že to takto bude vždy. A nikdo neví, jak to bude za pár let, třeba české banky budou potřebovat kapitálovou pomoc od svých matek. Macháček to trefně uzavírá rčením : Každý chvíli tahá pilku. Podle něj je současný odpor proti bankovní unii spíš jen politickým bojem na české scéně a s reálným vznikem bankovním unie toho nemá moc společného. [36]

Pohled druhé strany pochází z řad vrcholných představitelů ČNB, konkrétně guvernér Miroslav Singer, tak i oba viceguvernéři Mojmir Hampl a Vladimír Tomšík. Za největší nebezpečí ČNB považuje možnost transformace současných českých bank na pobočky zahraničních bank. V současnosti to není možné, aniž by převod povolila ČNB, jenže v bankovní unii se nikdo ČNB ptát nebude. Případnou transformaci bude schvalovat regulátor matky českých bank, což bude ECB a těžko předpovídat, jak se ECB bude k této situaci stavět. V ČR již dnes působí některé banky pouze ve formě zahraničních poboček, ale jedná se o menší ústavy. Jejich podíl na celkových aktivech českého bankovní trhu je 11,2 % ke konci roku 2011, [44] takže se o tom tolik nediskutuje. Problém zahraničních poboček lpí v tom, že regulátor nemá takové pravomoci u pobočky jako u normální banky, což je důležité hlavně v oblasti převodu finančních prostředků v rámci skupiny. Za druhé a to zmiňuje guvernér Singer v rozhovoru pro LN. Pokud má klient peníze u pobočky zahraniční banky, tak se na ně nevztahuje pojištění vkladů dle českého práva, ale dle země, kde je sídlo matky. Takže za vklady neručí rozpočet české země, ale například země s mnohem horším stavem veřejných financí. Guvernér si nemyslí, že by okamžitě po vzniku bankovní unie zahraniční matky okamžitě vysáli své dcery, to ostatně nedává ekonomický smysl. Ale má obavu, že až zase jednou půjde do tuhých, tak se může matka využít svou dceru, proto aby přežila a převést na ni špatná aktiva, například řecké dluhopisy. [14]

Poněkud ostřeji se k tématu bankovní unie vyjadřuje kolega guvernéra Mojmir Hampl v článku publikovaném HN na konci roku 2012. Prvotně mu vadí, že tvůrci návrhu bankovní unie ihned neřekli vše, co se skrývá za jejím vznikem a že postupují metodou krájení salámu, kdy postupně odkrývají všechny následky a povinnosti plynoucí z bankovní unie. Ale asi největším nebezpečím podle něj je možný odliv finančních prostředků, kdy doslova uvádí : *Jeden z budoucích pilířů bankovní unie, tzv. společné krizové řízení v bankách, má vést k zavedení institutu vnitroskupinové podpory, kdy dceřiné společnosti budou v rámci této*

procedury nuceny pomáhat svým matkám (nikoli nutně naopak), a to dokonce i za netržních podmínek. [12]

Právě kvůli těmto případně velmi nebezpečným jevům se snaží česká centrální banka silně lobovat na půdě evropských institucí a snaží se, aby jí byly zanechány co největší práva jako národního regulátora. Obzvláště je snaha, aby ČNB měla právo se vyjádřit k případným změnám ohledně dcer na zahraniční pobočky. Jestli jsou obavy ČNB na místě těžko hodnotit a sám autor práce k tomu nemá vyhraněný názor. Bankovní unie jistě není založena, aby primárně vysávala české banky, to vůbec ne. Její smysl má uklidnit bankovní systém jako takový a pomoci státům s problematickými bankami, aby se zbytečně nenavyšovala zadlužení konkrétních států. A toto je dle autora práce dobrá myšlenka, protože následné zadlužení států přináší Evropě největší problémy. Ale souhlasí s názorem guvernéra, že pokud půjde do tuhého, tak zahraniční matky budou primárně chránit a zachraňovat sami sebe, takže riziko ovlivnění českých bank tu je. A jelikož zadlužení států je vysoké a stále roste, tak problémy budou dále pokračovat, tím pádem se i zvyšuje pravděpodobnost, že se banky budou dostávat do nesnází. Otázka je, jestli to bude zahraničním matkám stát za to, protože pokud by odepsali své zahraniční dcery, tak začnou podřezávat větev i pod sebou.

6 ZMĚNA BANKOVNÍCH PRODUKTŮ

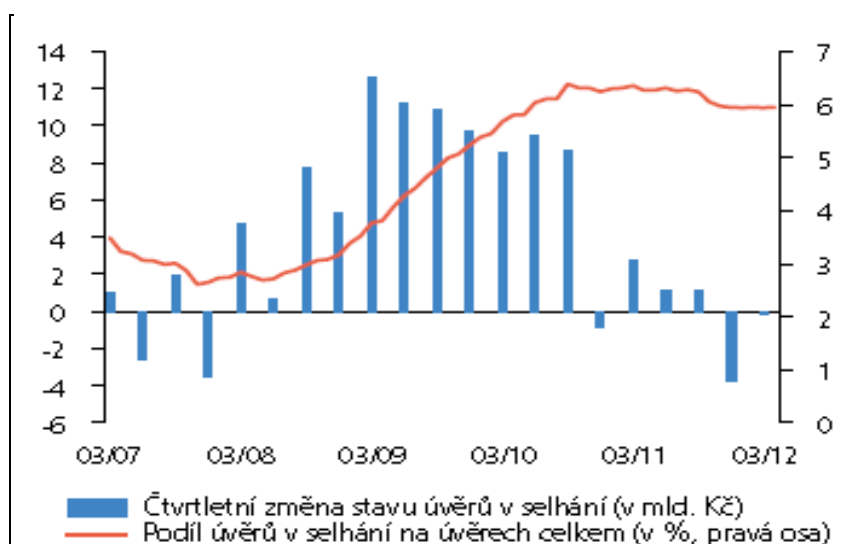
Níže uvedená kapitola popisuje změnu bankovních produktů a služeb v důsledku finanční krize. Mírné změny lze sledovat u hlavních bankovních produktů z oblasti úvěrů a depozit. Naopak je tomu u technologických novinek, které jsou v posledních letech bankami prezentovány několikrát ročně.

6.1 Úvěry

Co se týká změny produktového portfolia retailových úvěrů tak díky finanční krizi nedošlo k zásadním změnám. Ovlivněny byly ale parametry úvěrových produktů a zpřísnila úvěrová politika bank. Nejvíce byly postiženy úvěry v letech 2008-2011. Díky finanční krizi si banky přestaly důvěřovat, vyschl tzv. tok hotových peněz a mezibankovní trh doslova zamrzl. Banky zvolily strategii, že než aby peníze riskovaly, tak je raději nechají ležet na svých účtech s takřka žádným úročením, ale bez rizika. Když se k tomu připočte, že se díky krizi doslova očekával konec světa, propady ekonomiky, nárůst nezaměstnanosti a tím pádem nárůst úvěrů v prodlení, tak banky razantně začaly měnit svou úvěrovou politiku. A to jak pro nové zájemce o úvěr, tak i pro ty stávající. Byly razantně zpřísněny podmínky pro získání a zajištění úvěrů a ještě rostla cena úrokových sazeb na úvěrech. [28] Sehnat takový podnikatelský úvěr v té době bylo tedy velmi těžké. Na tuto dobu vzpomíná generální ředitel Madety Milan Teplý v rozhovoru pro HN na otázku úvěrování a stav firmy odpovídá : *Především od ČSOB, která nás přitom už předtím léta financovala, to byl zásah neobvykle tvrdý. Nečekaný, bez jakéhokoliv varování a předchozího prověřování. Změnili nám oceňování zástav, nemovitostí. Jestli například jeden areál byl oceněn na 300 milionů, pak to změnili na 36 milionů. To způsobilo Madetě značné problémy.* [25]

I sám autor vzpomíná, že ještě v roce 2010 byly úvěrové podmínky nastaveny velmi tvrdě. Banky nakonec svou politiku změkčily, zjistilo se, že i přes mírné zhoršení platební morálky úvěrovaných klientů se pořád úvěrovat vyplatí, nemluvě o tom, že banky měly plno volných peněz, které bylo třeba investovat. Na uvedeném obrázku 9 ze Zprávy o finanční stabilitě od ČNB lze vidět vývoj úvěrů v selhání. Červená linie zobrazuje procentní vyjádření všech úvěrů v selhání, modré sloupce naopak kvartální změny ve špatných úvěrech v mld. Kč. Nejhorší byly tedy roky 2009-2010, kdy banky musely zvyšovat oprávký na špatné úvěry. Ale i přesto ve všech letech dosahovaly zisku. V roce 2011 začala většina bank, ať už nových nebo starých, nabízet sloučení stávajících půjček do jedné velké s nižším úrokem. Banky tyto půjčky pojmenovávají každá jinak, nejčastěji se objevuje název Konsolidace. Tento produkt je

velmi aktivně nabízen a klienti na něj slyší, protože je jim většinou nabídnuta nižší úroková sazba a hlavně nižší splátka, což je pro klienta zásadní.

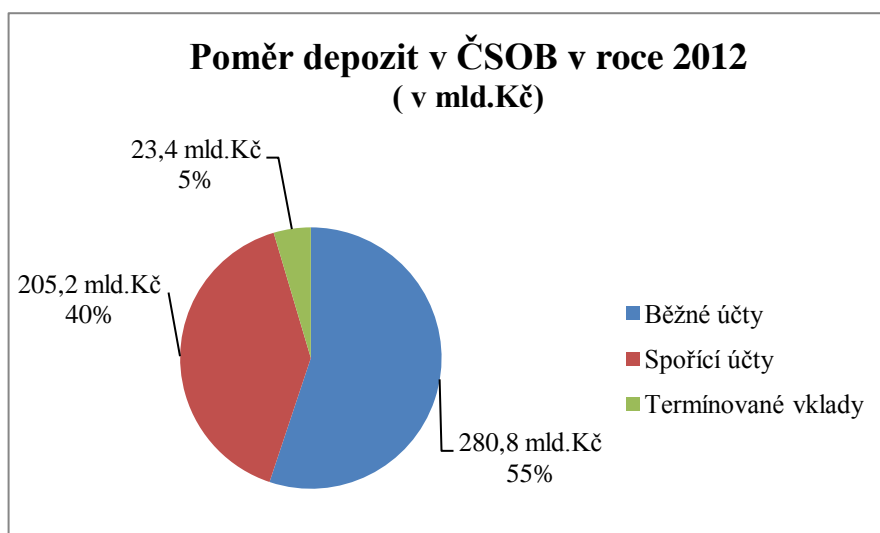

Obrázek 9: Úvěry v selhání v českém bankovním sektoru

Zdroj: [8]

6.2 Depozita a investice

Oblasti depozit zažila obrovský zájem klientů o spořicí účet a podobné. První spořicí účet nabízela na českém trhu až v roce 2001 banka ING se svým ING Kontem a dodnes patří mezi nejznámější ze spořicích účtů nabízených na českém trhu. [32] Do té doby lidé nechávali peníze na běžných účtech, termínovaných vkladech a vkladních knížkách. Opravdový rozvoj se rozjel v období 2007-2008 v počátcích krize. Spořicí účty byly v té době úročeny přes 3 %, takže se stal častou součástí majitelů běžných účtů. Spořicí účty slouží dnes často jako akviziční produkt, který má přilákat klienty do nově vzniklých bank. A zatímco stávající banky dnes mají úročení spořicích účtů okolo 1 %. Spořicí účty výrazně nahradily termínované vklady, které dříve byly zajímavým produktem s vysokým zhodnocením. Jenže u termínovaných vkladů se podle splatnosti musí čekat než jsou peníze k dispozici, což u spořicích účtů není. Na nich jsou peníze běžně k dispozici do jednoho dne. Což je hlavní výhoda těchto novějších produktů. Pro zajímavost je uveden poměr vkladatelů u ČSOB na obrázku 10 z konce roku 2012. Kde klienti této banky mají celých 40 % svých vkladů na spořicích účtech, což je až nečekaně vysoké číslo. Ukazuje se, že Češi spoří.

Obrázek 10: Poměr depozit v ČSOB 2012

Zdroj: zpracováno autorem, podle [15]

Z hlediska investic podobně jako spořicí účty zažily obrovský boom zajištěné fondy. U většiny zajištěných fondů, banka garantuje návratnost investice. Délka investice u zajištěných fondů se pohybuje mezi 3-7 let. Složení zajištěných fondů je z dluhopisů a akcií. Dluhopisy zajistí návratnost investice a akcie případný nárůst hodnoty fondu. Tento produkt před deseti lety byl alternativou pro konzervativní klienty, protože většina fondů nabízela vysoké zhodnocení v řádu několika procent ročně. Ovšem od roku 2008 je hlavním investičním produktem, které banky prodávají, a to právě díky bezpečné struktuře.

6.3 Technologie

Díky rychlému rozvoji technologií mají klienti bank v posledních letech možnost zažívat nové a vylepšené produkty. Pokud před 15 lety bylo hitem telefonní bankovníctví, před 10 lety internetové bankovníctví a potom dlouho nic. Tak v současnosti banky každý rok přicházejí s něčím novým. A co se týče telefonního bankovníctví (dříve GSM banking), kde si klient zadával pokyny přes call centrum příslušné banky, tak ten už dnes takřka nepoužívá. Oproti tomu internetové bankovníctví, se stalo zcela běžným bankovním nástrojem a je hojně používáno. Ve většině bank se za něj neplatí, ba naopak poplatek za účet bývá často nižší, pokud klient využívá internetové bankovníctví a nepotřebuje zasílat výpisy z účtů poštou. Trendem současnosti je, aby banky byly schopné klienta obsloužit, aniž by musel chodit do banky. A to hlavně v oblasti základního servisu, výběry, vklady, převody, dotazy na účet. Proto se banky snaží klienty přesvědčit, že toto vše mohou dělat přes internetové bankovníctví. Důvod je jednoduchý, pro klienta je to rychlejší a banka díky tomu nemusí zaměstnávat tolik zaměstnanců na základní obsluhu, protože to v současnosti zvládá klient

sám přes internet. To samozřejmě neznamená, že by banka primárně zakazovala klientům chodit na pobočky. Ale na pobočkách jsou dnes většinou obchodníci, specialisté, kteří jsou od toho aby, pomáhali svým klientům, když mají problém. Ale hlavně aby prodávali produkty banky. To je trend všech velkých bank, které mají rozsáhlou pobočkovou síť.

V posledních letech se klienti bank mohli seznámit s těmito novými službami: díky chytrým telefonům je možnost ovládat své finance přes mobilní telefony. Jelikož počet těchto telefonů mezi občany ČR rychle roste, tak stejným množstvím i přibývá počet klientů této formy bankovníctví. V posledním půl roce převážná většina bank v ČR přechází na tzv. bezkontaktní platby. Což znamená, že klient může u vybraných obchodníků platit, aniž by zadával PIN. Stačí jen přiložit kartu ke čtečce a platba se automaticky provede do výše 500,- Kč, u vyšších plateb je třeba standardně platbu autorizovat heslem. [4] Tato novinka je velkým krokem dopředu, nicméně podle autora se jedná o velmi rizikový způsob platby a je zvědavý, zda se podle toho i v budoucnu zvýší počet reklamací klientů na zneužití platby kartou. Co se týká karet, tak těch se týká asi největší počet inovací. Dnes už takřka standardní záležitostí je, že při platbě kartou na internetu klient obdrží zprávu od operátora s autorizačním kódem. To z důvodu bezpečnosti, protože v minulosti klienti často karty zneužily při platbách na internetu. Ke starším službám u platebních karet patří služba CASHBACK. Která klientům umožňuje u vybraných hypermarketů (např. Albert), při platbě nad 300,- si vybrat bezplatně hotovost. Asi mezi nejnovější záležitosti patří možnost tzv. videobankéřů. Kde banka na svých webových stránkách umožňuje klientům komunikovat v určitou hodinu s bankéřem, který odpovídá na dotazy a potřeby klientů. [26]

ZÁVĚR

V bakalářské práci byla provedena analýza hospodářských výsledků vybraných českých bank a následná komparace s hospodářskými výsledky mateřských výsledků českých bank. Bylo zjištěno, že některé české banky postihla více krize hypotéční, jiné zase krize dluhová. Ale v souhrnu přímé dopady krizí nebyly drastické a české banky zůstaly ve všech sledovaných letech ziskové. To je zapříčiněno několika jevy. České bankovníctví má nízký poměr vkladů a úvěrů a nízkou míru nesplacených úvěrů, obojí pod průměrem běžným pro banky západního světa. Což zapříčinilo, že české banky nemusely odepisovat velké množství úvěrů, které by je mohly dostat do ztrát. Jistá konzervativnost českých bankéřů se projevila i v oblasti investic. Míra investic do derivátů typu CDO byla malá a ztráty z ní plynoucí relativně zanedbatelné - kromě ČSOB, která v roce 2008 musela odepsat přes 10 mld. Kč. Pokud se k těmto jevům připočte fakt, že Česká republika má kvalitní centrální banku, která se opravdu snaží o bezpečný bankovní sektor, jsou na tom v současnosti české banky velmi dobře. Křivka jejich zisku je růstová, mají nízkou míru nesplacených úvěrů a nebývale nadprůměrnou rentabilitu kapitálu.

Z údajů plynoucích z komparace českých bank a jejich mateřských společností vyplývá, že české banky jsou zcela klíčové pro své matky. A to z důvodu, že podíl českých bank na zisku celé finanční skupiny je velmi výrazný. Konkrétně ČSOB a Česká spořitelna tvoří více jak 60 % zisku celé finanční skupiny v období 2006-2012, u Komerční banky je podíl menší. Zisk českých bank, také několikrát ve sledovaných letech zabránil tomu, aby jejich mateřské společnosti skončili ve ztrátě – např. rakouská Erste Group v roce 2012.

Předchozí zjištění jsou velmi pozitivní pro české banky. Otázkou je, jaké následky obou finančních krizí lze v českém bankovním sektoru očekávat v budoucnu. Je možné, že následky nemusí být příjemné. Vznik bankovní unie a z toho plynoucí omezení pravomocí ČNB může znamenat pro český bankovní sektor hrozbu. Následně totiž existuje možnost, že zahraniční matky, přesunou do českých matek špatná aktiva, aby přitom zachránily samy sebe. Dále se jedná o úrokové výnosy z dluhopisů, které banky hojně nakupují. Stávající velké banky, které mají v rozvaze nakoupeny dluhopisy s vysokým úrokem, budou v následujících letech trpět, protože úrokové výnosy budou klesat a příliš zajímavých alternativ se prozatím nenabízí. Ještě hůře na tom však budou nově vzniklé banky působící na českém trhu. Na svých depozitech nabízejí vysoké úroky, ale na finančních trzích není kde koupit zajímavá aktiva, díky kterým by mohly vydělávat - pokud nebudou nakupovat dluhopisy rizikových zemí. Tento jev bude jistě zajímavé sledovat.

V neposlední řadě bude zajímavé sledovat boj o bankovní klienty mezi velkými bankami a nově vzniklými bankami. Zde bude hrát velkou roli také nálada mezi občany, která se již dlouhodobě nevyvíjí pozitivně. Lidé jsou rozmrzelí z politiky, nespokojení ze své finanční situace a nedostatku peněz. V případě, že se situace opravdu nezlepší, budou lidé muset ještě více zvažovat, jak vynaloží své finanční prostředky. Náklady spojené s produkty velkých bank jim tedy jistě budou trnem v oku. Nyní lze sledovat, že díky nově vzniklým bankám velké banky přicházejí o klienty, výnosy a o zisk. Proto velké banky přistupují na snižování poplatků z důvodu udržení stávajících klientů. Nyní záleží, zda tyto kroky velkých bank budou stačit – finanční krize totiž přiměla lidi k větší finanční disciplíně a kontrole nákladů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BUSINESSINFO.CZ. Evropský stabilizační mechanismus. [online]. 2012. vyd. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/evropsky-stabilizacni-mechanismus-25023.html>
- [2] BUSINESSINFO.CZ. Zahraniční obchod: Spojené státy americké: Finanční a daňový sektor [online]. 2013. vyd. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spojene-staty-americke-financni-a-danovy-sektor-18549.html>
- [3] ČERNOHORSKÝ Jan; TEPLÝ Petr. Základy financí. Dotisk 1.vydání Praha: Grada Publishing 2011, str. 304. ISBN 978-80-247-3669-3
- [4] ČESKÁ SPOŘITELNA, a.s.: Bezkontaktní platby kartou. [online]. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/osobni-finance/visa-classic/bezkontaktni-platby-kartou-d00018744>
- [5] ČESKÁ SPOŘITELNA, a.s.: Dokumenty ke stažení. [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/banka?_nfpb=true&_pageLabel=downloads_subportal03&rootId=10&slnod=18
- [6] ČESKÁ SPOŘITELNA, a.s.: Vývoj státních dluhů v EU. [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/o-nas/vyvoj-statnich-dluhu-v-eu-d00014488>
- [7] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Národní účty a Předběžný odhad HDP [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/kalendar/aktual-hdp>
- [8] ČNB. Zpráva o finanční stabilitě 2011-2012., In: [online]. [cit. 2013-04-18]. ISBN 978-80-87225-37-0. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2011-2012/fs_2011-2012.pdf
- [9] ČNB: Dohled nad finančním trhem. [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/
- [10] ČNB: Měnověpolitické nástroje. [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/
- [11] ČNB: O ČNB. [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/

- [12] ČNB: Rozkrájený salám bankovní unie. [online]. 2012. vyd. [cit. 2012-12-11]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2012/cl_12_121211_hampl_hn.html
- [13] ČNB: Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu. [online]. [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz
- [14] ČNB: V krizi může i dobrý bankéř zešítet. [online]. 2012. vyd. [cit. 2012-12-8]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2012/cl_12_121208_singer_ln.html
- [15] ČSOB,a.s.: Finanční a obchodní výsledky. [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/Vztahy-k-investorum/Stranky/Financni-a-obchodni-vysledky.aspx>
- [16] ČSOB,a.s.: Privatizace ČSOB. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/Servis-pro-media/Archiv/Privatizace-CSOB/Stranky/default.aspx>
- [17] DVOŘÁK,Petr. Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty. 3.vydání.Praha: Linde Praha, 2005. ISBN 80-7201-515-X
- [18] ECB: Evropská centrální banka. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/ecb/html/index.cs.html>
- [19] EFSF. European Financial Stability Facility: About EFSF [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.efs.europa.eu/about/index.htm>
- [20] ERSTE GROUP: Financial Information. [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.erstegroup.com/en/Investors/Financial-Information>
- [21] EVROPSKÁ KOMISE: EU o krok blíže vzniku bankovní unie. [online]. 2012. vyd. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/news/economy/121214_cs.htm
- [22] FINANCE: Skončí privatizace KB příští týden ?. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/17234-skonci-privatizace-kb-pristi-tyden/>
- [23] FINANČNÍ NOVINY - ekonomický server ČTK: EU o krok blíže vzniku bankovní unie. [online]. 2012. vyd. [cit. 2012-13-12]. Dostupné z:

<http://www.financninoviny.cz/zpravy/eu-se-po-maratonskem-jednani-shodla-na-bankovnim-dohledu/877672>

- [24] HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vydání Praha: C.H. Beck, 2011, str. 696. ISBN 978-80-7400-006-5.
- [25] HOSPODÁŘSKÉ NOVINY: Milan Teplý: Madeta přežila klinickou smrt. [online]. [cit. 2010-10-22]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-36430050-deloitte-banky-jsou-kvuli-krizi-prisnejsi-drazsi-a-uvery-nepristupnejsi>
- [26] HYPOTÉČNÍ BANKA, a.s.: Virtuální pobočka. [online]. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <https://www.hypotecnibanka.cz/virtualni-pobocka/>
- [27] IDNES.CZ: Viceguvernér ČNB: Zahraniční banky nemohou „vysát“ tuzemské dcery. [online]. [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/viceguverner-cnb-zahranicni-banky-nemohou-vysat-tuzemske-dcery-p8o-ekonomika.aspx?c=A111002_111032_ekonomika_spi
- [28] IHNED.cz: Deloitte: Banky jsou kvůli krizi přísnější, dražší a úvěry nepřístupnější. IHNED.cz [online]. [cit. 25.3.2009]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-36430050-deloitte-banky-jsou-kvuli-krizi-prisnejsi-drazsi-a-uvery-nepristupnejsi>
- [29] IMF: IMF Agrees \$15.7 Billion Loan to Bolster Hungary's Finances. [online]. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2008/car110608a.htm>
- [30] IMF: Ireland and the IMF. [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/country/IRL/index.htm>
- [31] IMF: Spain and IMF. [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=61&pr.y=8&sy=2010&ey=2017&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=184&s=NGDP_R%2CNGDP_RPCH%2CLUR%2CLE&grp=0&a
- [32] ING: Češi nejraději ukládají peníze na spořicí účty – důvodem je jeho dostupnost a vysoký úrok. [online]. [cit. 2009-07-23]. Dostupné z: <https://www.ingpojistovna.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/cesi-nejradeji-ukladaji-penize-sporici-ucty-duvodem-je-jeho-disponibilita-vysoky-urok.html>

- [33] KBC: Press releases. [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: https://www.kbc.com/MISC/D9e01/Homepagina_KBCCOM_Engels//press_office/Press_releases/Press_releases?ngeOrigin=BZOX6A4
- [34] KOHOUT, Pavel. Finance po krizi. 1. vydání Praha: Grada Publishing 2009, str. 224. ISBN 978-80-247-3199-5
- [35] KOMERČNÍ BANKA, a.s.: Výsledky hospodaření. [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.kb.cz/cs/o-bance/tiskove-centrum/informacni-povinnost/vysledky-hospodareni.shtml>
- [36] MACHÁČEK, Jan. [Http://machacek.blog.ihned.cz/c1-58008510-necas-zase-vetuje](http://machacek.blog.ihned.cz/c1-58008510-necas-zase-vetuje). Ihned.cz [online]. 2012 [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://dialog.ihned.cz/komentare/c1-58009370-dohoda-o-bankovni-unii-je-dobrou-zpravou-pro-evropskou-ekonomiku>
- [37] MEJSTŘÍK, Michal; PEČENÁ, Magda; TEPLÝ, Petr. Základní principy bankovníctví. 1. vydání Praha: Karolinum, 2008, str. 628. ISBN 978-80-246-1500-4
- [38] PILIP, Ivan. Dohoda o bankovní unii je dobrou zprávou pro evropskou ekonomiku. Ihned.cz [online]. 2012 [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://dialog.ihned.cz/komentare/c1-58009370-dohoda-o-bankovni-unii-je-dobrou-zpravou-pro-evropskou-ekonomiku>
- [39] POLOUČEK Stanislav a kol. Peníze, banky, finanční trhy. 1.vydání Praha: C.H.Beck, 2009, str. 424. ISBN 978-80-7400-153-9
- [40] POLOUČEK, Stanislav. Bankovníctví. 1.vydání Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2005, str. 390. ISBN 80-7248-287-4
- [41] REVENDA Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3.vydání Praha: Management Press, 2011, str. 560. ISBN 978-80-7261-230-7
- [42] REVENDA, Zbyněk; MANDEL, Martin; KODERA Jan; MUSÍLEK Petr; DVOŘÁK Petr. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 5. vydání Praha: Management Press, 2012, str. 424. ISBN 978-80-7261-240-6
- [43] SOCIÉTÉ GÉNÉRALE: Regulated information. [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.societegenerale.com/en/node/1948/all>
- [44] TOMŠÍK, Vladimír. ČNB: Bankovní unie: „One size fits all?“. [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/tomsik_20121029_cep.pdf

- [45] U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE. Bureau of Economic Analysis [online]. 2013.vyd.[cit.2013-04-17].Dostupné z: <http://www.bea.gov/newsreleases/national/gdp/gdpnewsrelease.htm>
- [46] UNITED STATES CENSUS BUREAU. Houses Sold by Region [online]. 2011. vyd. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.census.gov/const/soldann.pdf>

